

Gescheiden plaatsing van broers en zussen bij gezamenlijke uithuisplaatsing

Onderzoek naar de prevalentie en onderliggende oorzaken

Onderzoek uitgevoerd in opdracht van het WODC, afdeling Extern Wetenschappelijk
Beleidsonderzoek,

Ministerie van Justitie en Veiligheid

I. J. Stolwijk, Universiteit van Amsterdam

Dr. C. E. van der Put, Universiteit van Amsterdam

Dr. I. N. Defoe, Universiteit van Amsterdam

Amsterdam, december 2021

DANKWOORD

Voor de uitvoering van het onderzoek zijn wij in eerste instantie veel dank verschuldigd aan alle pleeg- en gezinshuisouders, jeugdbeschermers, pleegzorgbegeleiders/werkers, kinderrechters, raadsonderzoekers, en gedragswetenschappers voor het delen van hun inzichten en ervaringen in de interviews. Daarnaast was dit onderzoek niet mogelijk geweest zonder de hulp van de deelnemende jeugdhulporganisaties, en in het bijzonder alle contactpersonen. Tot slot gaat onze dank uit naar de voorzitter en de leden van de begeleidingscommissie voor hun begeleiding en constructieve commentaren gedurende het gehele proces.

SAMENVATTING (NL)

Als het thuis in een gezin niet goed gaat, kan een uithuisplaatsing van één of meerdere kinderen nodig zijn. Uithuisplaatsing is een ingrijpend laatste redmiddel om ervoor te zorgen dat het kind veilig is en zich goed kan ontwikkelen, of om een kind een behandeling te geven die anders niet mogelijk is. In de Richtlijn Uithuisplaatsing voor jeugdhulp en jeugdbescherming wordt geadviseerd om broers en zussen waar mogelijk samen te plaatsen tenzij dat om bepaalde redenen niet mogelijk of wenselijk is. Uit eerder onderzoek is naar voren gekomen dat 35-50% van de broers en zussen gescheiden worden geplaatst, maar hierbij was niet duidelijk of deze gescheiden plaatsingen kwamen door praktische belemmeringen of door contra-indicaties voor het samenplaatsen. Daarnaast was één van de onderzoeken gebaseerd op schattingen die zijn voortgekomen uit interviews, en is het andere onderzoek beperkt tot één specifieke regio binnen Nederland. Het doel van het huidige onderzoek was daarom om tot een valide en betrouwbare schatting te komen van het percentage broers en zussen dat na gezamenlijke uithuisplaatsing gescheiden wordt geplaatst, en om te achterhalen welke redenen hieraan ten grondslag liggen. Voor beantwoording van de onderzoeksvraag is gebruik gemaakt van een multi-method, multi-informant onderzoek bestaande uit dossieronderzoek en interviews.

Methoden

Dossieronderzoek

Het dossieronderzoek is uitgevoerd bij een representatieve steekproef van zeven jeugdhulp-organisaties die plaatsing en matching van kinderen voor pleegzorg en gezinshuizen uitvoeren. Deze instellingen vormen gezamenlijk een goede afspiegeling van alle jeugdhulp-organisaties, qua ligging (spreiding door heel Nederland), en qua grootte (zowel relatief kleine als relatief grote organisaties). Met deze organisaties is een kwart van het totaal aantal organisaties geïnccludeerd die pleegzorg en gezinshuizen bieden (7 van de 28 instellingen).

Allereerst zijn bij de deelnemende instellingen uithuisplaatsingen uit de periode 2015-2020 geselecteerd. Vervolgens zijn alleen voltijdplaatsingen geselecteerd, dus deeltijdpleegzorg (e.g., weekendpleegzorg, vakantiepleegzorg) is niet meegenomen. Daarnaast werden alleen plaatsingen geïnccludeerd vanuit een gedwongen kader (i.e., waarbij sprake was van een kinderbeschermingsmaatregel). Indien de broers en zussen gescheiden werden geplaatst, is aanvullend dossieronderzoek uitgevoerd om de mogelijke redenen voor de gescheiden plaatsing te achterhalen. Voor de huidige studie werden broers en zussen gedefinieerd als kinderen die

tenminste één (niet-) biologische ouder delen en woonachtig zijn op hetzelfde adres op het moment van uithuisplaatsing.

Interviews

Tijdens de interviews is de respondenten gevraagd om op basis van eigen ervaringen (of ervaringen van collega's) factoren te noemen die kunnen meespelen in de beslissing om broers en zussen al dan niet samen te plaatsen, een schatting te geven van het aantal gescheiden plaatsingen, en suggesties te geven voor mogelijkheden om het aantal gescheiden plaatsingen terug te dringen. De interviews zijn afgenomen bij **37 respondenten**, bestaande uit verwijzers naar gezinsgerichte plaatsingen ($n = 8$), professionals werkzaam bij organisaties die pleegzorg en gezinshuizen aanbieden ($n = 10$), pleeg- en gezinshuisouders ($n = 7$), kinderrechtvaarders en professionals werkzaam bij de Raad voor de Kinderbescherming ($n = 8$), en pleegzorgwerkers¹ ($n = 4$). De interviews zijn woordelijk getranscribeerd en deductief gecodeerd.

Resultaten

Dossieronderzoek

In de periode 2015-2020 werden bij de deelnemende instellingen in totaal **1.717 broers en zussen** gezamenlijk uithuisgeplaatst, afkomstig uit **726 gezinnen**. In totaal werden 480 kinderen gescheiden geplaatst (28%, 95% BI[26%, 30%]), waarvan 316 kinderen alleen zijn geplaatst en 164 kinderen met tenminste één broer of zus (maar niet met alle broers en zussen). Er is onderscheid gemaakt tussen verschillende soorten plaatsingen. Resultaten lieten zien dat kinderen significant vaker gescheiden geplaatst zijn bij spoedplaatsingen (45%, 95% BI[41%, 49%]) dan bij reguliere plaatsingen (15%, 95% BI[13%, 18%]). Gescheiden plaatsingen kwamen ook significant vaker voor bij bestandsplaatsingen (40%, 95% BI[35%, 45%]) dan bij netwerkplaatsingen (14%, 95% BI[12%, 17%]), en vaker bij pleegzorgplaatsingen (29%, 95% BI[27%, 32%]) dan bij gezinshuisplaatsingen (15%, 95% BI[10%, 20%]). Daarnaast wordt significant vaker gescheiden geplaatst naarmate er meer kinderen betrokken waren bij de plaatsing. **Bij plaatsingen waar twee kinderen bij betrokken zijn wordt het minst gescheiden geplaatst (13%, 95% BI[11%, 15%]), bij plaatsingen met drie kinderen is er een grote toename van gescheiden plaatsingen (43%, 95% BI[39%, 48%]), en bij plaatsingen waarbij vier of meer kinderen betrokken zijn wordt het grootste deel gescheiden geplaatst (77%, 95% BI[70%, 82%]).**

¹ Pleegzorgwerkers zijn ook professionals die werkzaam zijn bij organisaties die pleegzorg aanbieden. De pleegzorgwerkers worden in huidig onderzoek meegenomen als aparte respondentgroep omdat zij enkel bevraagd zijn over suggesties voor het terugdringen van gescheiden plaatsingen.

De reden voor gescheiden plaatsing is bij geen van de deelnemende instellingen systematisch geregistreerd. Hierdoor is het niet mogelijk een betrouwbaar overzicht te geven van de meest voorkomende redenen voor gescheiden plaatsing. Om toch een beeld te geven van de redenen voor gescheiden plaatsing is onderscheid gemaakt tussen expliciet genoemde en niet-expliciet genoemde redenen. Bij ongeveer de helft van de gescheiden plaatsingen was geen informatie beschikbaar in de dossiers over eventuele redenen die ten grondslag lagen aan het gescheiden plaatsen van broers en/of zussen (51%, $n = 243$). Bij de dossiers waarbij wel melding werd gemaakt van de (mogelijke) reden van gescheiden plaatsing bleek het ongeveer even vaak te gaan om praktische belemmeringen (26%, $n = 124$) als om contra-indicaties (23%, $n = 113$). Bij de praktische belemmeringen die in de dossiers werden genoemd bleek het altijd te gaan om het niet beschikbaar zijn van een plek voor alle kinderen samen. Per kind kan sprake zijn van meerdere (mogelijke) redenen voor gescheiden plaatsing. Voor de 113 gescheiden plaatsingen waarbij contra-indicaties (waarschijnlijk) een rol hebben gespeeld, zijn 123 inhoudelijke redenen gecodeerd.

De volgende zorgen omtrent samenplaatsing werden het vaakst genoemd: parentificatie, waarbij één van de kinderen de ouderrol op zich neemt (42%), conflicten tussen de kinderen onderling (16%), gedragsproblemen (9%), specialistische zorg nodig voor één of meerdere kinderen, maar niet voor alle kinderen (9%), een negatieve invloed van de kinderen op elkaar (7%), en (vermoeden van) seksueel misbruik tussen de kinderen onderling (3%). Het kwam echter weinig voor dat deze redenen expliciet werden benoemd als reden voor de gescheiden plaatsing, respectievelijk in 13%, 10%, 18%, 55%, 50%, en 0% van de gevallen. Overige genoemde redenen voor gescheiden plaatsing zijn: dat de kinderen geen hechte band hebben met elkaar, dat samenplaatsen zou leiden tot een te hoog risico op voortijdige beëindiging van de plaatsing (*breakdown*), dat sprake was van geheime plaatsing waarbij één van de kinderen dusdanig loyaal was aan de ouders dat er geen veiligheidsafspraken gemaakt konden worden, en dat ieder kind meer individuele aandacht kon krijgen als ze gescheiden geplaatst werden.

Interviews

Factoren die een rol spelen bij de beslissing om kinderen gescheiden te plaatsen die uit de interviews naar voren kwamen zijn onderverdeeld in kindfactoren, pleegouderfactoren, en praktische belemmeringen. De meest genoemde kindfactoren zijn: een negatieve dynamiek tussen de kinderen onderling, één of meerdere kinderen (maar niet alle kinderen) hebben specialistische zorg of behandeling nodig, en parentificatie. Andere veel genoemde kindfactoren zijn conflicten tussen de kinderen, gedragsproblematiek waardoor er risico is op remming van- of bedreiging van de

ontwikkeling van de andere broers en/of zussen, en (een vermoeden van) seksueel misbruik tussen de kinderen onderling.

De meeste genoemde pleegouderfactoren zijn de draagkracht van de pleegouders in combinatie met de zwaarte van de opvoedvraag, en de (leeftijds)voorkeuren van de pleegouders. **Wat betreft de praktische belemmeringen is het (gebrek aan) aanbod van pleeggezinnen en gezinshuizen de meest genoemde factor waardoor kinderen gescheiden worden geplaatst. Er zijn relatief weinig pleeggezinnen beschikbaar die meerdere kinderen willen of kunnen opnemen, bijvoorbeeld door een gebrek aan ruimte (onvoldoende kamers), of financiële- of overige middelen (o.a., de extra tijdsinvestering die het kost om meerdere kinderen op te vangen).** Tot slot zijn enkele overige factoren genoemd die zwaarder wegen dan het samenplaatsen van broers en zussen, waaronder: de belangen van het individuele kind, het voorkomen van voortijdige beëindiging van de plaatsing (i.e., in situaties waar het samenplaatsen van broers en zussen als risicofactor wordt gezien voor *breakdown*), en plaatsing in het netwerk.

Daarnaast is de respondenten gevraagd hoe hoog ze het percentage gescheiden plaatsingen bij een gezamenlijke (gelijktijdige) uithuisplaatsing zouden schatten. De meeste respondenten gaven aan hier lastig een inschatting van te kunnen maken. De schattingen liepen uiteen van 20% tot 80%, waarbij de meeste respondenten aangaven dat ze schatten dat het om 50% van de gevallen gaat. Ook is gevraagd of er verschillen zijn in het aantal gescheiden plaatsingen als het gaat om spoed versus reguliere (i.e., perspectief biedende) plaatsingen, en tussen netwerk- en bestandsplaatsingen. Een deel van de respondenten gaf aan dat er vaker gescheiden wordt geplaatst bij reguliere plaatsingen dan bij spoedplaatsingen, maar een ander deel juist dat er vaker gescheiden wordt geplaatst bij spoedplaatsingen dan bij reguliere plaatsingen. Verder werd aangegeven dat er vaker gescheiden wordt geplaatst bij bestandsplaatsingen dan bij netwerkplaatsingen.

Verder is de respondenten gevraagd in hoeverre ze denken dat het mogelijk is om het aantal gescheiden plaatsingen verder terug te dringen, en wat daar voor nodig zou zijn. **Het overgrote deel van de respondenten gaf aan dat het mogelijk is om het aantal gescheiden plaatsingen verder terug te dringen. Er zijn veel suggesties gegeven voor het terugdringen van gescheiden plaatsingen. Deze zijn grofweg in te delen in (I) het verruimen van het aanbod en/of de capaciteit van pleeggezinnen en gezinshuizen die meerdere kinderen op kunnen vangen, (II) het beter faciliteren en ondersteunen van pleeg- en gezinshuisouders, en (III) het wegnemen van financiële belemmeringen bij pleeg- en gezinshuisouders.** Voorbeelden van suggesties zijn: wervingscampagne gericht op (potentiële) pleegouders voor bewustwording van het probleem van gescheiden plaatsing van broers en zussen,

meer hulp inzetten in pleeggezinnen die broers en zussen opvangen, en een hogere vergoeding voor de kosten die gemaakt worden bij het opvangen van meerdere kinderen.

Tot slot werd aangegeven dat wettelijke verankering van het recht van broers en zussen om samen geplaatst te worden, past in de visie van bij voorkeur samen plaatsen ("samen, tenzij"). De respondenten gaven aan het in de basis goed te vinden als het een recht wordt van kinderen om na een uithuisplaatsing samen met broers en zussen geplaatst te worden. De respondenten hadden echter ook vragen over de haalbaarheid en de uitvoerbaarheid van wettelijke verankering. Hierbij is het belangrijk dat voldaan wordt aan de voorwaarden voor samen plaatsen (e.g., genoeg plekken, duidelijke richtlijnen), dat duidelijk is wie verantwoordelijk is voor genoeg plekken, en wat er gebeurt als er niet genoeg plekken zijn.

Discussie, conclusies, en aanbevelingen

Gescheiden plaatsing van broers en zussen lijkt met 28% (95% BI[26%, 30%]) minder vaak voor te komen dan eerder werd geschat. Helaas kon in het huidige onderzoek geen duidelijk beeld worden verkregen hoe vaak gescheiden plaatsing een gevolg is van praktische belemmeringen (i.e., geen plek beschikbaar voor meerdere kinderen) of vanwege contra-indicaties voor het samen plaatsen, zoals conflicten of seksueel misbruik tussen de kinderen. In de dossiers bleek namelijk zeer beperkt informatie te worden bijgehouden over de plaatsingen waardoor uit de dossiers veelal niet de reden voor het gescheiden plaatsen kon worden afgeleid.

Op basis van de dossiers waarin wel iets te vinden was over de (mogelijke) redenen van gescheiden plaatsing lijkt het erop dat in ongeveer de helft van de gevallen sprake was van praktische belemmeringen (i.e., geen plek beschikbaar voor meerdere kinderen) en in de andere helft van de gevallen van contra-indicaties voor samenplaatsen. Uit de interviews lijkt een beeld naar voren te komen dat broers en zussen vooral gescheiden worden geplaatst door de beperkte plaatsingsmogelijkheden. Hierdoor kan niet goed worden gematcht tussen pleeggezinnen en/of gezinshuizen en de kinderen, en zijn er weinig plekken voor meerdere kinderen tegelijk.

De bevindingen met betrekking tot de redenen voor gescheiden plaatsingen zoals gevonden in het dossieronderzoek en in de interviews komen deels overeen met Richtlijn Uithuisplaatsing (Bartelink et al., 2017). De informatie omtrent de (mogelijke) redenen voor gescheiden plaatsing die in de Richtlijn wordt gegeven is echter zeer beperkt. De verwachting is dat de praktijk zou kunnen profiteren van uitgebreidere onderbouwing, informatie, en voorbeelden van de contra-indicaties voor samenplaatsen.

Door de beperkte registratie van informatie in de dossiers over de plaatsingen is het belangrijk om een aantal kanttekeningen te plaatsen bij de bevindingen van huidig onderzoek. In de eerste plaats was het over het algemeen niet duidelijk of het bij de plaatsingen ging om een uithuisplaatsing of om een doorplaatsing (naar een nieuw pleeggezin). De verwachting is echter dat het aantal doorplaatsingen beperkt is, doordat in huidige onderzoek alleen de eerste plaatsing van een kind is meegenomen (i.e., eerste plaatsing in de onderzoeksperiode van 2015 tot 2020). Bovendien is het ook bij doorplaatsingen van belang om te weten wat de redenen zijn om de kinderen niet langer bij elkaar te plaatsen. Dit kan namelijk nog steeds (deels) worden veroorzaakt door praktische belemmeringen. Ten tweede werd de reden voor gescheiden plaatsing niet systematisch geregistreerd, waardoor het niet mogelijk was om een betrouwbaar beeld te geven van de meest voorkomende redenen voor gescheiden plaatsing. Voor vervolgonderzoek naar gescheiden plaatsing van broers en zussen is het daarom cruciaal dat de registratie van bepaalde informatie verplicht wordt.

Tot slot zijn op basis van het huidige onderzoek enkele aanbevelingen geformuleerd voor (I) de registratie van plaatsingen, (II) vervolgonderzoek naar gescheiden plaatsing van broers en zussen, (III) de Richtlijn Uithuisplaatsing, en (IV) het terugdringen van gescheiden plaatsingen.

SUMMARY (ENG)

An out-of-home placement may be necessary for children who are experiencing serious adversities within their current home setting. This is a drastic last resort to ensure the safety and proper development of the child, or to give the child a treatment that is not possible within their current setting. The Guideline for Out-of-Home Placements (*Richtlijn Uithuisplaatsingen*) for youth support and protection advises to place siblings together unless it is otherwise not possible or desirable. Previous research has shown that 35-50% of siblings are placed separately, however it is unclear whether this is largely due to practical considerations (i.e., no place available for multiple children) or contraindications (i.e., such as conflicts or sexual abuse between the children). In addition, one of the studies was based on estimates derived from interviews, and the other study was limited to a specific region within the Netherlands. Therefore, the aim of the current study was to obtain a valid and reliable estimate of the percentage of siblings who are placed separately after joint out-of-home placement throughout the Netherlands, as well as identify the reasons for separation. To investigate the research question, a multi-method, multi-informant study consisting of document analysis and interviews was conducted.

Methods

Document analysis

The document analysis was conducted with a representative sample of seven youth care organizations that provide foster care and family group homes in the Netherlands. These institutions together form a good reflection of all youth care organizations in the Netherlands in terms of their location (they are spread nationwide), and size (consisting of relatively small and large organizations). These organizations accounted for 25% of the total number of organizations that provide foster care and family group homes (7 out of 28 institutions).

First, out-of-home placements from the 2015-2020 period were selected via the participating institutions. Next, only full-time placements were selected, meaning part-time foster care (e.g., weekend foster care, vacation foster care) was not included. In addition, only placements were included that were mandated (i.e., involving a child protection order). If siblings were placed separately, additional document analysis was conducted to identify possible reasons for the separate placement. For the current study, siblings were defined as children who share at least one (non-)biological parent and were residing at the same address at the time of the out-of-home placement.

Interviews

During the interviews, respondents were asked to name factors based on their own experiences (or experiences of colleagues) that might play a role in the decision to place siblings together or apart, to provide an estimate of the number of separated placements, and to suggest ways to reduce the number of separated placements. Interviews were conducted with 37 respondents, including professionals that refer cases to family-centered placements ($n = 8$), professionals employed by organizations that provide foster care and family group homes ($n = 10$), foster- and family group home caregivers ($n = 7$), juvenile judges and professionals employed by the Child Protective Services Board ($n = 8$), and foster care workers ($n = 4$). The interviews were transcribed verbatim and coded deductively.

Results

Results from the document analysis

During the period 2015-2020, a total of 1,717 siblings from 726 families were jointly placed out-of-home at the selected institutions. A total of 480 children were placed separately (28%, 95% CI[26%, 30%]), of which 316 were placed alone and 164 were placed with at least one sibling (but not with all siblings). Results showed that children were significantly more likely to be placed separately during emergency placements (45%, 95% CI[41%, 49%]) than during regular placements (15%, 95% CI[13%, 18%]). Separate placements were also significantly more common in non-kinship care (40%, 95% CI[35%, 45%]) than in kinship care (14%, 95% CI[12%, 17%]), and more common in foster care placements (29%, 95% CI[27%, 32%]) than in family group home placements (15%, 95% CI[10%, 20%]). In addition, separate placements occurred significantly more frequently when more siblings were involved in the out-of-home placements. Placements involving two children had the lowest proportion of separate placements (13%, 95% CI[11%, 15%]), followed by placements involving three children (43%, 95% CI[39%, 48%]), whereas placements involving four or more children had the greatest proportion of separate placements (77%, 95% CI[70%, 82%]).

The reasons for separate placement were not systematically registered at any of the participating institutions. Therefore, it was not possible to give a reliable overview of the most frequently occurring reasons for separate placements. To give somewhat of an impression of the reasons for separate placements, a distinction was made between explicitly stated and non-explicitly stated reasons. In about half of the separate placements, no information was available in the files about any reasons that might have led to the separate placement of siblings (51%, $n = 243$). Among the files that did mention the (possible) reason(s) for separate placement, it appeared that this was due to practical considerations (26%, $n = 124$) as much as due to contraindications for joint placement (23%,

$n = 113$). The practical considerations mentioned in the files turned out to be about the unavailability of a foster family or family group home for the joint placement of all the children. Per child there can be several (possible) reasons for a separate placement. For the 113 separate placements where contraindications (probably) played a role, 123 reasons were coded.

The following concerns regarding joint placement were most often mentioned: parentification, where one of the siblings assumes the parental role (42%), conflicts between the siblings (16%), behavioral problems (9%), specialized care needed for one or more siblings, but not for all children (9%), a negative influence of the siblings on each other (7%), and (suspected) sexual abuse between the siblings (3%). However, these reasons were seldomly mentioned explicitly as reasons for the separate placement; in 13%, 10%, 18%, 55%, 50%, and 0% of the cases, respectively. Other reasons given for separate placements were: the siblings did not have a close relationship with each other, placing them together would lead to a heightened risk of placement breakdown, the placement location needed to remain hidden but one of the children was so loyal to the parents that no safety arrangements could be made, and, lastly, that each child could receive more individual attention if they were placed separately.

Results from the interviews

Factors involved in the decision to place children separately that emerged from the interviews are divided into child factors, foster-parent factors, and practical considerations. The most frequently mentioned child factors are: a negative dynamic between the children, one or more children (but not all children) is in need of specialist care or treatment, and parentification. Other frequently mentioned child factors were: conflicts between the children, behavioral problems that create a risk of delaying or threatening the development of the other siblings, and (suspected) sexual abuse between the children.

The most frequently mentioned foster-parent factors were: the capacity of the foster parents in combination with the gravity and nature of the individual care needs of the siblings, and the (age) preferences of the foster-parents. Regarding practical considerations, the (lack of) available foster families and family group homes were the most frequently mentioned factors relating to separate placements. There are relatively few foster families available that are willing or able to take in multiple children, for example due to a lack of space (insufficient number of rooms), or financial- and/or other resources. Finally, some other factors that (might) outweigh joint placement were mentioned, including: the interest of the individual child, preventing placement breakdown (i.e., in cases where sibling placement is viewed as a risk factor for breakdown), and kinship placement.

Additionally, respondents were asked to estimate the percentage of separate placements in the event of a joint (simultaneous) out-of-home placement. Most respondents indicated that this was difficult to estimate. Estimates ranged from 20% to 80%, with most respondents estimating that 50% of joint out-of-home placements ended in separate placement of the siblings. Respondents were also asked whether there are differences in the number of separated placements when it comes to emergency versus regular placements, and between kinship and non-kinship placements. Some respondents indicated that separate placements are more frequent in regular placements than in emergency placements, but other respondents indicated that separate placements are more frequent in emergency placements than in regular placements. Furthermore, respondents indicated that separate placements are more frequent in non-kinship placements than in kinship placements.

Next, respondents were asked to what extent they think it is possible to further reduce the number of separate placements, and what would be required to do so. The vast majority of respondents indicated that it would be possible to further reduce the number of separate placements. Many suggestions were given for reducing separate placements, which can be roughly divided in: (I) increasing the availability and/or capacity of foster families and family group homes that can take in multiple children, (II) better facilitating and supporting foster and family group home caregivers, and (III) removing financial barriers experienced by foster and family group home caregivers. Examples of suggestions are: recruitment campaign aimed at (potential) foster- and family group home caregivers for awareness of the problem of separate placement of siblings, deploying more help in foster- and family group home caregivers for taking care of siblings, and a higher compensation for the costs incurred when taking care of multiple children.

Finally, respondents indicated that passing legislation for the right of siblings to be placed together is necessary to uphold the preference of placing siblings together. However, respondents did state some concerns about the feasibility and practicality of placing this into legislation. For example, it is important that the conditions for joint placement are met (e.g., enough places, clear guidelines), that it is clear who is responsible for sufficient availability of foster families and family group home that can take in multiple siblings, and that it is made clear what the consequences are if there is no foster family or family group home available.

Discussion, Conclusions, and Recommendations

Separate placement of siblings seems to be less common (28%, 95% BI[26%, 30%]) than previously estimated. Unfortunately, in the current study it was not possible to obtain reliable estimates of how often separate placement is a result of practical considerations (i.e., no place available for multiple

children) or because of contraindications for joint placement (i.e., such as conflicts or sexual abuse between the children). The document analysis showed that very limited information is available about reasons for separate placements. Based on the files in which at least some information could be found about the (possible) reasons for separate placements, it seemed practical considerations played a role in about half of the cases, and contraindications for joint placement played a role in the other half. Based on the interviews, it can be deduced that siblings are mainly placed separately due to the limited availability of foster families and family group homes that can take in multiple siblings. The findings regarding the reasons for separated placements as found in the file research and in the interviews are partly in line with the Guidelines for Out-of-Home Placement. However, the information regarding the (possible) reasons for separate placements given in the Guideline is very limited. It is expected that youth care professionals who work in the field of foster care could benefit from more extensive justification information, and examples of the contraindications for joint placement.

Due to the limited registration of information in the files on (the reasons for separate) placements, it is important to take into account several considerations when interpreting the results. Firstly, it was generally not clear whether the placements were out-of-home placements or placement moves (to new foster homes). However, it is expected that the number of placement moves is limited, because the current study only included the first placement of a child (i.e., first placement in the study period from 2015 to 2020). In addition, even in the case of placement moves, it is important to know what the reasons are for no longer placing the siblings together. Indeed, placement moves may still be due (in part) by practical considerations. Second, it was not possible to obtain reliable estimates of the most common reasons for separate placements, because this information was not systematically registered. For follow-up research on separate placement of siblings, it is crucial to make the registration of certain information mandatory.

Finally, based on the current study, some recommendations have been formulated for (I) the registration of placements, (II) follow-up research on separated placement of siblings, (III) the Guidelines for Out-of-Home Placement, and (IV) reducing separated placements.

INHOUD

DANKWOORD		2
SAMENVATTING (NL)		3
SUMMARY (ENG)		9
DEEL 1	INLEIDING	15
1.1	Achtergrond en aanleiding van het onderzoek	15
1.2	Procedure en verschillende vormen van uithuisplaatsingen	16
1.3	Plaatsing van broers en zussen	17
1.4	Factoren die meespelen in het al dan niet samenplaatsen	19
1.5	Probleemstelling en onderzoeksvragen	21
DEEL 2	METHODEN VAN ONDERZOEK	22
2.1	Dataverzameling dossieronderzoek	22
2.2	Dataverzameling interviews	24
DEEL 3	RESULTATEN	28
3.1	Resultaten dossieronderzoek	28
3.2	Resultaten interviews	33
DEEL 4	DISCUSSIE, CONCLUSIES, EN AANBEVELINGEN	43
4.1	Beantwoording onderzoeksvragen	43
4.2	Kanttekeningen en aanbevelingen voor vervolgonderzoek	49
4.3	Conclusies	51
4.4	Aanbevelingen voor beleid en praktijk	51
LITERATUUR		56
BIJLAGEN		60
Bijlage A	Leden begeleidingscommissie	60
Bijlage B	Scoringsformulier dossieronderzoek	61
Bijlage C	Toestemmingsverklaring respondenten interviews	63
Bijlage D	Voorbeeld interviewrichtlijn	66
Bijlage E	Aanvullende resultaten percentage gescheiden plaatsingen	68
Bijlage F	Aanvullende resultaten redenen voor gescheiden plaatsingen	72

DEEL 1 INLEIDING

1.1. Achtergrond en aanleiding van het onderzoek

Als het thuis in een gezin niet goed gaat, kan een uithuisplaatsing van één of meerdere kinderen nodig zijn. Uithuisplaatsing is een ingrijpend laatste redmiddel om ervoor te zorgen dat het kind veilig is en zich goed kan ontwikkelen, of om een kind een behandeling te geven die anders niet mogelijk is (Bartelink et al., 2017). Een uithuisplaatsing kan ouders en kinderen rust bieden om de ontstane situatie op te lossen of de veiligheid te waarborgen in geval een kind thuis gevaar loopt.

In sommige gevallen is sprake van meerdere kinderen die tegelijkertijd uithuisgeplaatst worden. Volgens de Richtlijn Uithuisplaatsing voor jeugdhulp en jeugdbescherming is het wenselijk dat broers en zussen bij elkaar geplaatst worden, maar om verschillende redenen is dit lang niet altijd haalbaar (Bartelink et al., 2017). Bij de start van dit onderzoek was onduidelijk hoe vaak gescheiden plaatsingen bij gezamenlijke uithuisplaatsing van broers en zussen voorkomen en welke redenen hieraan ten grondslag liggen.

Directe aanleiding voor dit onderzoek was de motie van Tweede Kamerleden Van Nispen/Hijink in 2019 waarin wordt gevraagd te onderzoeken hoe het uitgangspunt dat broers en zussen samen geplaatst moeten worden nog beter gehanteerd kan worden (Tweede Kamerstukken, Vergaderjaar 2018-2019, 33836, nr. 37). Verder is in 2020 een juridische analyse uitgevoerd door Defence for Children van het recht op samenplaatsing van broers en zussen bij uithuisplaatsing (Bahlmann, 2020). Uit deze analyse kwam naar voren dat er – mede gelet op internationale regelgeving en rechtspraak – aanleiding is om de nationale wet aan te passen door middel van een bepaling over samenplaatsing van broers en zussen bij uithuisplaatsing. Mede naar aanleiding van deze juridische analyse is eind 2020 nog een motie ingediend (en aangenomen) in de Tweede Kamer waarin verzocht wordt om een wetswijziging voor te bereiden om te zorgen voor wettelijke verankering in de Jeugdwet van het recht van kinderen om samen geplaatst te worden (Tweede Kamerstukken, Vergaderjaar 2020-2021, 33570, nr. 29). Om (beter) zicht te krijgen op de schaal en mogelijke oorzaken van gescheiden plaatsingen, en wat er voor nodig is om het uitgangspunt van samenplaatsen beter te hanteren is onderzoek nodig. Het doel van het huidige onderzoek was daarom om tot een valide en betrouwbare schatting te komen van het percentage broers en zussen dat na gezamenlijke uithuisplaatsing gescheiden wordt geplaatst, en om te achterhalen welke redenen hieraan ten grondslag liggen.

In paragraaf 1.2 worden de procedure rondom uithuisplaatsingen en verschillende vormen van uithuisplaatsingen besproken. In paragraaf 1.3 wordt aandacht besteed aan de plaatsing van broers en zussen en de richtlijnen daarvoor. In paragraaf 1.4 wordt een (beknopt) overzicht gegeven van de

literatuur over factoren die mee kunnen spelen in de beslissing en mogelijkheden om broers en zussen al dan niet samen te plaatsen. Tot slot worden in paragraaf 1.5 de probleemstelling en de onderzoeksvragen beschreven.

1.2 Procedure en verschillende vormen van uithuisplaatsingen

Als er zorgen zijn over de opvoed- of opgroeisituatie van een kind kan een verzoek tot onderzoek worden gedaan bij de Raad voor de Kinderbescherming (RvdK) door bijvoorbeeld Veilig Thuis, de gemeente of een gecertificeerde instelling voor jeugdbescherming en reclassering (Kinderbescherming, 2021). Indien de raadsonderzoekers (van de RvdK) of de jeugdbeschermers besluiten dat het in het belang van het kind is dat het gedwongen uithuisgeplaatst wordt, dan wordt een verzoek ingediend bij de kinderrechter. De kinderrechter kan verschillende vormen van kinderbeschermingsmaatregelen opleggen, waaronder een ondertoezichtstelling of een machtiging uithuisplaatsing (Richtlijnen Jeugdhulp, 2020). Alle plaatsingen waaraan een kinderbeschermingsmaatregel ten grondslag ligt vinden plaats binnen het gedwongen kader. Vrijwillige plaatsingen zijn ook mogelijk. Hierbij stemmen de ouders in met de plaatsing en behouden het ouderlijk gezag. Bij een gedwongen plaatsing stemmen de ouders niet in met de plaatsing en delen het ouderlijk gezag met een jeugdbeschermer (ook wel gezinsvoogd genoemd; Abrahamse et al., 2019).

Verder kan onderscheid gemaakt worden tussen reguliere plaatsingen en spoedplaatsingen (ook wel crisisplaatsingen genoemd). In sommige gevallen is de situatie thuis zodanig ernstig dat het kind met spoed uithuisgeplaatst moet worden. Dit is een kortdurende plaatsing (van ongeveer 4 weken) waarna wordt gekeken of het kind weer thuis geplaatst kan worden of voor een langere tijd bij een pleeggezin blijft wonen (Pleegzorg, 2021a). Bij spoedplaatsingen moet snel gehandeld worden en is vaak minder (of geen) tijd voor de matching tussen pleegkind en pleeggezin. Bij reguliere plaatsingen is vaak meer tijd voor het maken van een goede match en is meer informatie beschikbaar over het kind en de situatie van het kind.

Het vinden van een geschikt pleeggezin of gezinshuis is de taak van jeugdhulporganisaties. Vaak hebben jeugdhulporganisaties speciale teams (bestaande uit o.a., gedragswetenschappers, matchers pleegzorg) die zich bezighouden met plaatsing en matching voor pleeggezinnen en gezinshuizen. De matcher verzamelt alle (beschikbare) informatie (e.g., kenmerken van het kind, het pleeggezin, en achtergrondinformatie over de familie van het kind) en legt dan alle mogelijkheden en wensen naast elkaar (Pleegzorg, 2021c). Voor een succesvolle plaatsing is een zorgvuldige matching tussen het uithuisgeplaatste kind en gezinsgerichte opvang belangrijk (Nederlands Jeugdinstuut, 2014). Uit

eerder onderzoek is gebleken dat er een tekort is aan pleegouders waardoor de gewenste match niet altijd mogelijk is (Bartelink et al., 2017). In de laatste jaren is sprake van een toenemend tekort aan pleeggezinnen (Pleegzorg, 2021b). Ondanks een sterke stijging van het aantal pleeggezinnen in 2019 meldde Pleegzorg Nederland dat in 2020 nog steeds 1.000 kinderen op een plek in een pleeggezin wachten (Kerstens, 2020). Deze kinderen zitten bijvoorbeeld nog thuis, of op een tijdelijke plek in het netwerk of in een bestandsgezin.

De Jeugdwet (2015) schrijft voor dat kinderen die voor kortere of langere tijd niet thuis kunnen opgroeien in principe opgevangen moeten worden in gezinsverband. Bij uithuisplaatsing heeft een pleeggezin de voorkeur omdat een pleeggezin de beste mogelijkheid biedt om een kind een zo normaal mogelijke opvoeding te geven in een 'gewoon' gezin (Bartelink et al., 2017). Indien kinderen worden opgevangen bij bekenden (e.g., familie, vrienden) gaat het om netwerkpleegzorg. Het kan ook zijn dat een kind geplaatst wordt bij een onbekend gezin. In dat geval gaat het om bestandspleegzorg waarbij het kind geplaatst wordt bij een pleeggezin wat gescreend is door de pleegzorginstantie en voorbereid is op de komst van een kind (Pleegzorg, 2021a). De pleegzorg is in Nederland regionaal georganiseerd. Er zijn in Nederland 28 (regionale) jeugdhulporganisaties die pleegzorg aanbieden. In 2019 hebben 23.272 kinderen korte of lange tijd bij pleegouders gewoond, waarbij er bij 48% van de kinderen sprake was van netwerkpleegzorg.

Als kinderen complexe problematiek hebben of intensieve zorg nodig hebben, is een gezinshuis vaak meer geschikt dan een pleeggezin (Vereniging voor Nederlandse Gemeenten, 2014). Deze kinderen zijn tijdelijk of langdurig aangewezen op intensieve en professionele hulpverlening, bijvoorbeeld door beschadigende ervaringen en/of complexe problematiek (Gezinshuis, 2020). Een gezinshuis is een kleinschalige woonvorm waar één of meerdere kinderen (meestal 3 tot 6) tussen de 0 en 24 jaar opgenomen worden in het eigen gezin van de gezinshuisouder(s). In het gezinshuis bieden gezinshuisouders – op een professionele wijze – 24 uur per dag en 7 dagen in de week verzorging, opvoeding, en begeleiding aan de jeugdigen. Minimaal één van de ouders ontvangt een salaris of vergoeding voor zijn/haar werk als gezinshuisouder. In Nederland zijn er meer dan 70 jeugdhulporganisaties met naar schatting meer dan 900 gezinshuizen (Kenter Jeugdhulp, 2019). In 2020 woonden ongeveer 3.200 kinderen in gezinshuizen (WODC, 2020).

1.3 Plaatsing van broers en zussen

In de Richtlijn Uithuisplaatsing voor jeugdhulp en jeugdbescherming wordt geadviseerd om broers en zussen waar mogelijk samen te plaatsen tenzij dat om bepaalde redenen niet mogelijk is (Bartelink et al., 2017). In 2015 is door het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) onderzoek uitgevoerd naar de

prevalentie van gescheiden plaatsing van broers en zussen waarbij 24 professionals werkzaam bij 23 gecertificeerde instellingen en pleegzorgorganisaties is gevraagd een schatting te geven van het aantal gescheiden plaatsingen (Van den Berg & Ligtermoet, 2015). Uit het onderzoek van het NJi kwam naar voren dat naar schatting 50% van de broers en zussen niet samen worden geplaatst (Van den Berg & Ligtermoet, 2015).

Verder hebben Konijn et al. (2021) recentelijk een onderzoek uitgevoerd naar interventies ter voorkoming van pleegzorg-*breakdown* (i.e., voortijdige beëindiging van een pleegzorgplaatsing) waarbij uit dossieronderzoek naar voren kwam dat 35% van de broers en zussen niet in hetzelfde pleeggezin of gezinshuis zijn geplaatst. Binnen dit onderzoek is bij één instelling binnen de Randstad dossieronderzoek uitgevoerd. Zowel in het onderzoek van het NJi als in het onderzoek van Konijn et al. (2021) is niet gekeken naar de redenen voor de gescheiden plaatsingen. Onbekend is dus of de gescheiden plaatsingen voortkwamen uit praktische belemmeringen (e.g., geen mogelijkheden om broers en zussen bij elkaar te plaatsen) of dat andere redenen hierbij een rol speelden (e.g., niet wenselijk om de kinderen samen te plaatsen).

De Richtlijn Uithuisplaatsing (Bartelink et al., 2017) geeft voorbeelden van mogelijke redenen waardoor samenplaatsing van broers en zussen niet of minder wenselijk is (zie Box 1). Naast de redenen zoals weergegeven in Box 1 wordt genoemd dat er in de praktijk geen overeenstemming is over of parentificatie ook een reden is om kinderen gescheiden te plaatsen (Bartelink et al., 2017). Bij parentificatie heeft één van de kinderen de ouderrol op zich genomen ten opzichte van de andere kinderen. De Richtlijn adviseert om in het geval van parentificatie de broers en zussen wel samen te plaatsen, omdat *“een jeugdige niet gestraft moet worden voor de rol die hij op zich heeft genomen om te compenseren voor onvermogen van zijn ouders”*. Hierbij wordt geadviseerd de jeugdige (en evt. de pleegouders) extra begeleiding te bieden om uit de ouderrol te kunnen komen.

Box 1 Mogelijke redenen voor het niet samenplaatsen van broers en zussen uit de Richtlijn Uithuisplaatsing

- Geen pleeggezin beschikbaar dat meerdere kinderen tegelijkertijd kan opvangen
- Eén of meerdere kinderen heeft/hebben gespecialiseerde zorg of behandeling nodig
- Eén van de kinderen vormt een bedreiging voor het welzijn of de ontwikkeling van zijn/haar broer(s) en/of zus(sen),
- Broer(s) en/of zus(sen) hebben veel conflicten
- (Een vermoeden van) seksueel misbruik tussen de kinderen onderling

1.4 Factoren die meespelen in het al dan niet samenplaatsen

Over de jaren zijn verschillende literatuuronderzoeken uitgevoerd waarin factoren in kaart zijn gebracht die mee kunnen spelen in het al dan niet samenplaatsen van broers en zussen (Hegar, 2005; Meakings et al., 2017; Pinel-Jacquemin et al., 2013; Rotschild & Pollack, 2013). Deze factoren zijn grofweg in te delen in praktische belemmeringen en factoren gerelateerd aan de kinderen. Een praktische factor die meespeelt is de timing van uithuisplaatsing, waarbij de kans op samenplaatsing groter is als de broers en zussen op dezelfde dag (of in ieder geval dezelfde maand) uit huis worden geplaatst (Hegar, 2005; Meakings et al., 2017). Ook kan de leeftijd van de kinderen een rol spelen, waarbij jongere kinderen (< 10 jaar) vaker samen geplaatst worden dan oudere kinderen (Meakings et al., 2017). Hierin kunnen de leeftijdsverschillen tussen kinderen een rol spelen; hoe groter het leeftijdsverschil, des te groter de kans dat ze gescheiden geplaatst worden (Hegar, 2005; Meakings et al., 2017; Pinel-Jacquemin et al., 2013; Rotschild & Pollack, 2013).

Verder is er in het algemeen een tekort aan pleeggezinnen en zijn er weinig pleeggezinnen die bereid zijn om (grotere) sets van kinderen op te nemen (De Baat et al., 2015). De hoeveelheid kinderen die uithuisgeplaatst wordt, speelt een dubbele rol. Enerzijds worden kleinere aantallen kinderen vaker samen geplaatst, maar anderzijds worden bij grotere aantallen de kinderen zo verdeeld dat ze met minimaal één broer en/of zus samen geplaatst worden (Hegar, 2005; Meakings et al., 2017). Ook speelt het type plaatsing een rol. In vergelijking met kinderen die in de bestandspleegzorg geplaatst worden, is er voor kinderen die in het netwerk geplaatst worden een grotere kans dat ze met ten minste één broer of zus – maar ook met alle broers en zussen – geplaatst worden (Hegar, 2005; Meakings et al., 2017).

Daarnaast zijn uit twee literatuuronderzoeken factoren naar voren gekomen die gerelateerd zijn aan de kinderen zelf (Pinel-Jacquemin et al., 2013; Rothschild & Pollack, 2013). Hierbij kan het gaan om conflicten tussen de broers en zussen onderling, maar ook om fysieke of emotionele agressie, of seksueel misbruik onderling. Ook kan het zijn dat één of meerdere kinderen specialistische zorg of behandeling nodig hebben (of een algehele andere opvoedbehoefte), waardoor de kinderen apart geplaatst worden. Bovendien kan een negatieve dynamiek tussen de kinderen een rol spelen waarin ze elkaar versterken in probleemgedrag wat aangeleerd is als copingsmechanisme in de thuissituatie. Ook kan het zijn dat de kinderen zelf aangeven niet samen geplaatst te willen worden, of is er een dermate sterke coalitie tussen de broers en zussen dat daardoor een plaatsing gevaar loopt.

Verder moet bij het plaatsen van kinderen in pleeggezinnen rekening gehouden met de stabiliteit en continuïteit van pleegzorgplaatsingen omdat deze essentieel zijn voor de ontwikkeling van

pleegkinderen (Bartelink et al., 2017). In de literatuur is geen consensus over of samenplaatsing wel of niet een risicofactor is voor *breakdown*. Aan de ene kant is gevonden dat risico op *breakdown* groter kan zijn als broers en zussen samen geplaatst worden. Een Zweedse studie laat zien dat plaatsing met een broers of zus een prominente risicofactor is voor *breakdown* (Vinnerljung et al., 2014) en uit een grootschalige Amerikaanse studie kwam naar voren dat plaatsing met alle broers en zussen samen gerelateerd is aan een vergroot risico op *breakdown* (Sattler et al., 2018). Aan de andere kant laat onderzoek zien dat gescheiden plaatsing een risicofactor is voor *breakdown* (Konijn et al., 2019), dat kinderen zich minder veilig voelen als ze worden gescheiden van hun broers en zussen en dat ze hun broers en zussen net zoveel missen als hun ouders (Rock et al., 2015). Vooral na het meegemaakt hebben van kindermishandeling- of verwaarlozing, is de relatie tussen broers en zussen vaak de meest hechte en constante relatie die beschikbaar is voor het kind en dit kan cruciaal zijn voor het gevoel van verbondenheid, emotionele steun en continuïteit van kinderen (Kothari et al., 2017). Verder laat onderzoek zien dat gescheiden plaatsing van broers en zussen kan leiden tot negatieve langetermijneffecten op de veerkracht van jongeren, de schoolloopbaan, de beroepsvaardigheden, de huisvestingskwaliteit, relaties en maatschappelijke betrokkenheid, vooral bij jongens (Richardson et al., 2014).

Kortom, ondanks dat samen plaatsing van broers en zussen de voorkeur heeft en een beschermende factor kan zijn, zijn er factoren waardoor samenplaatsen van broers en zussen niet wenselijk is. Box 2 geeft een overzicht van de besproken factoren uit de literatuur.

Box 2 Overzicht van factoren uit de literatuur die van invloed zijn op de mogelijkheid en/of wenselijkheid van samenplaatsen

- Tekort aan pleeggezinnen die meerdere kinderen willen of kunnen opvangen
- Timing van de uithuisplaatsing: grotere kans op samenplaatsing bij uithuisplaatsing op dezelfde dag
- Leeftijd van de kinderen: grotere kans op samenplaatsing bij jongere kinderen (< 10 jaar)
- (Groot) leeftijdsverschil tussen de kinderen: kleinere kans op samenplaatsing naarmate het leeftijdsverschil toeneemt
- Type plaatsing: grotere kans op samenplaatsing in het netwerk, dan in het bestand
- Hoeveelheid kinderen: grotere kans op samenplaatsing bij kleiner aantal kinderen (max. 2)
- Conflicten tussen kinderen onderling
- Fysieke of emotionele agressie onderling
- Seksueel misbruik onderling

- Eén of meerdere kinderen heeft/hebben specialistische zorg of behandeling nodig
- Negatieve dynamiek tussen de kinderen onderling
- De kinderen willen niet samengeplaatst worden
- Dermate sterke coalitie tussen de kinderen waardoor de plaatsing gevaar loopt

1.5 Probleemstelling en onderzoeksvragen

De probleemstelling die in het huidige onderzoek centraal staat luidt als volgt: Wat is de geschatte proportie broers en zussen dat jaarlijks gescheiden in gezinsgerichte opvang geplaatst wordt na een gezamenlijke uithuisplaatsing en wat zijn hiervoor de redenen?

Ter beantwoording van de probleemstelling zijn de volgende deelvragen onderzocht:

1. Hoeveel broers en zussen werden in de periode 2015-2020 gezamenlijk (gelijktijdig) uithuisgeplaatst in gezinsgerichte opvang en hoeveel zijn hiervan gescheiden geplaatst?
2. Wat is het percentage broers en zussen dat vanwege gebrek aan plaatsingsmogelijkheden of door contra-indicaties gescheiden werd geplaatst?
3. Met welke factoren moet bij het samenplaatsen van broers en zussen rekening gehouden worden? En welke factoren wegen zwaarder in het plaatsingsbeleid dan het samenplaatsen?
4. Welke contra-indicaties worden gehanteerd voor het niet samenplaatsen van broers en zussen?
5. In hoeverre is het mogelijk om het aantal gescheiden plaatsingen verder terug te dringen? Zo ja, wat is hiervoor nodig? Zo nee, waarom niet?

Voor beantwoording van de onderzoeksvragen is gebruik gemaakt van een multi-method, multi-informant onderzoek bestaande uit (I) dossieronderzoek, gericht op het beantwoorden van onderzoeksvraag 1-2; en (II) interviews, gericht op het beantwoorden van onderzoeksvraag 3-5. Het huidige onderzoek richt zich op voltijdplaatsingen in het gedwongen kader. Hierbinnen worden zowel pleegzorg- als gezinshuisplaatsingen meegenomen.

DEEL 2 METHODEN VAN ONDERZOEK

De dataverzameling en analyse van het dossieronderzoek wordt beschreven in paragraaf 2.1. De dataverzameling en analyse van de interviews wordt beschreven in paragraaf 2.2.

2.1 Dataverzameling dossieronderzoek

Het dossieronderzoek is uitgevoerd bij een representatieve steekproef van jeugdhulporganisaties die plaatsing en matching van kinderen uitvoeren voor pleegzorg en gezinshuizen. Hiervoor zijn zeven jeugdhulporganisaties geselecteerd die gezamenlijk een goede afspiegeling vormen van alle jeugdhulporganisaties, qua ligging (spreiding door heel Nederland), en qua grootte (zowel relatief kleine als relatief grote organisaties). Met deze organisaties is een kwart van het totaal aantal organisaties geïnccludeerd die pleegzorg en gezinshuizen bieden (7 van de 28 instellingen). Uit de vooraf berekende poweranalyse bleek dit aantal ruim voldoende om een betrouwbare schatting te kunnen maken van het percentage gescheiden plaatsingen.

Het doel van het dossieronderzoek was het achterhalen van de prevalentie en de redenen voor gescheiden plaatsingen van broers en zussen na een gezamenlijke uithuisplaatsing. Voor de huidige studie werden broers en zussen gedefinieerd als kinderen die tenminste één (niet-)biologische ouder delen en op hetzelfde adres woonachtig zijn. Voor een gezamenlijke (gelijktijdige) uithuisplaatsing werden de volgende criteria gehanteerd: (I) de datum waarop de beslissing voor uithuisplaatsing is genomen of waarop de kinderen zijn aangemeld voor een uithuisplaatsing is hetzelfde voor alle kinderen; en (II) er zat maximaal drie maanden tussen de uiteindelijke plaatsing(en) van alle kinderen.

2.1.1 Selectie dossiers

Allereerst zijn bij de deelnemende instellingen plaatsingen uit de periode 2015-2020 geselecteerd. Vervolgens zijn alleen voltijdplaatsingen geselecteerd, dus deeltijdpleegzorg (e.g., weekendpleegzorg, vakantiepleegzorg) is niet meegenomen. Daarnaast zijn alleen plaatsingen binnen het gedwongen kader geïnccludeerd. Hierbij is elke opgelegde juridische maatregel gericht op de uithuisplaatsing (e.g., ondertoezichtstelling; maatregel uithuisplaatsing) beschouwd als gedwongen uithuisplaatsing. Zowel de actieve als de afgesloten plaatsingen zijn meegenomen.

Het kan voorkomen dat kinderen in deze periode meerdere keren geplaatst zijn. In dat geval is alleen de eerste plaatsing van het kind meegenomen om afhankelijkheid van de data (op basis van meerdere metingen) te voorkomen. Ook in de gevallen waarbij een kind in deze periode in verschillende vormen van zorg is geplaatst (e.g., gezinshuis en pleegzorg), is alleen de eerste plaatsing meegenomen. Tot slot is de forensische pleegzorg geëxcludeerd omdat dit zorg is die

ingezet wordt als alternatief voor jeugdreclassering/detentie, wat buiten het kader van dit onderzoek valt.

Bij de plaatsingen van de kinderen wordt door de deelnemende instellingen niet bijgehouden of het gaat om een uithuisplaatsing of een doorplaatsing, en de datum van de uithuisplaatsing was niet altijd terug te vinden in de dossiers. Zodoende is de selectie gebaseerd op de datum van de plaatsing van het kind. Hierdoor kan het zijn dat de geselecteerde plaatsingen deels betrekking hebben op doorplaatsingen. Helaas zijn er geen cijfers bekend over het aantal door- en overplaatsingen van pleegkinderen (Pleegzorg, 2017). In huidig onderzoek is in geval van meerdere plaatsingen van een kind alleen de eerste plaatsing meegenomen, waardoor het aantal doorplaatsingen in huidig onderzoek waarschijnlijk beperkt is (i.e., eerste plaatsing binnen de onderzoeksperiode van 2015 tot 2020). Bovendien is het ook bij doorplaatsingen van belang om te weten wat de redenen zijn om de kinderen niet langer bij elkaar te plaatsen. Dit kan namelijk nog steeds (deels) worden veroorzaakt door praktische belemmeringen.

2.1.2 Procedure dossieronderzoek

Voor zes van de zeven instellingen is het dossieronderzoek uitgevoerd door een externe onderzoeker, werkzaam bij de Universiteit van Amsterdam (eerste auteur van dit rapport). Bij één instelling is dit gedaan door een interne onderzoeker (werkzaam bij de betreffende instelling).

Na de eerste selectie van alle uithuisplaatsingen in de periode 2015-2020 werd gekeken in welke gevallen het ging om een gezamenlijke uithuisplaatsing van broers en zussen. Bij twee instellingen werd expliciet in het dossier aangegeven wie broers en zussen waren, bij de andere instellingen niet. In het laatste geval is in de dossiers gezocht naar relevante stukken waaruit zou kunnen blijken of er sprake was van broers en zussen. Op deze manier is vastgesteld bij welke uithuisplaatsingen meerdere kinderen betrokken waren. Verder zijn enkele kinderen toegevoegd aan de selectie. Hierbij ging het bijvoorbeeld om broers en zussen die gescheiden zijn geplaatst waarvan één kind in een pleeggezin, en één kind in een residentiele setting of leefgroep (waarvan verdere gegevens niet beschikbaar waren bij de deelnemende instellingen).

Na identificatie van uithuisgeplaatste broers en zussen is gekeken of zij gezamenlijk (ongeveer gelijktijdig) uithuisgeplaatst- of doorgeplaatst zijn, en of ze hierbij gescheiden zijn geplaatst of niet. Indien de broers en zussen gescheiden werden geplaatst is aanvullend dossieronderzoek uitgevoerd om de mogelijke redenen voor de gescheiden plaatsing te achterhalen. Omdat gedurende het dossieronderzoek duidelijk werd dat de redenen voor gescheiden plaatsing niet systematisch geregistreerd worden, is onderscheid gemaakt tussen expliciet genoemde redenen en niet-expliciete

redenen. Onder expliciete redenen wordt verstaan redenen die expliciet zijn aangegeven als reden voor gescheiden plaatsing (e.g., *“er is gezocht naar een plek voor de brusjes samen, maar die is niet gevonden”*). Onder niet-expliciete redenen wordt verstaan factoren die mogelijk hebben meegespeeld in de gescheiden plaatsing maar waarbij niet expliciet vermeld is dat het de reden was voor gescheiden plaatsing (e.g., *“er zijn conflicten tussen de kinderen”*). Bij niet-expliciete redenen is dus niet met zekerheid te zeggen of deze hebben bijgedragen aan de gescheiden plaatsing. Indien er meerdere (inhoudelijke) redenen voor de gescheiden plaatsing worden vermeld in de dossiers, worden deze allemaal gecodeerd.

2.1.3 Codering en analyse

Voor het verzamelen van gegevens uit de dossiers is een scoringsformulier opgesteld (zie bijlage B). Het scoringsformulier bevat kenmerken van het kind (o.a., leeftijd, geslacht), en de plaatsing (o.a., aantal broers en zussen betrokken bij de plaatsing, soort plaatsing). In het geval van een gescheiden plaatsing zijn ook kenmerken met betrekking tot de gescheiden plaatsing meegenomen (o.a., de reden van gescheiden plaatsing zoals beschreven in het dossier). De data is verwerkt en geanalyseerd met behulp van het analyseprogramma R (versie 4.1.1; R Core Team, 2017).

2.2 Dataverzameling interviews

Het tweede deel van dit onderzoek bestond uit semigestructureerde interviews. Het doel van de interviews was (I) het verkrijgen van aanvullende informatie over de factoren die mee kunnen spelen in de beslissing om broers en zussen al dan niet samen te plaatsen, (II) een schatting kunnen maken van de prevalentie van gescheiden plaatsingen, en (III) het verkrijgen van suggesties voor het terugdringen van het aantal gescheiden plaatsingen. Secundair was het doel van de interviews reflectief, om de gegevens verkregen uit het dossieronderzoek in een breder licht te kunnen interpreteren.

2.2.1 Respondenten

De interviews zijn afgenomen bij 37 respondenten, waaronder:

- A. Verwijzers naar gezinsgerichte plaatsingen (4 jeugdbeschermers, 2 gedragswetenschappers, 1 beleidsmedewerker, en 1 medewerker team zorgbemiddeling);
- B. Professionals werkzaam bij organisaties die pleegzorg/gezinshuizen aanbieden (4 matchers pleegzorg, 2 consultants pleegzorg, 3 gedragswetenschappers, en 1 instroommedewerker pleegzorg);
- C. Pleeg- en gezinshuisouders (5 pleegouders, en 2 gezinshuisouders);

- D. Kinderrechters (3) en professionals die werkzaam zijn bij de Raad voor de Kinderbescherming (4 raadsonderzoekers, en 1 gedragswetenschapper);
- E. Pleegzorgwerkers² (4).

De respondenten waren tussen de 25 en 64 jaar oud ($M = 43,8$, $SD = 10,6$) en hadden tussen de 1 en 28 jaar ervaring in hun huidige – of andere vergelijkbare – functie ($M = 9,5$, $SD = 6,9$).

2.2.2 Werving en procedure

De verschillende groepen respondenten zijn op diverse wijzen geworven. De verwijzers naar gezinsgerichte plaatsing (A), de professionals die verantwoordelijk zijn voor de matching van pleegkinderen en pleeggezinnen (B), en de pleegzorgwerkers (E) zijn geworven via de deelnemende instellingen, en via het netwerk van de onderzoekers. De pleeg- en gezinshuisouders (C) zijn geworven via de deelnemende instellingen en via een oproep in de nieuwsbrief van de Nederlandse Vereniging voor Pleeggezinnen. Tot slot zijn de professionals die werkzaam zijn voor de Raad voor de Kinderbescherming en de kinderrechters (D) geworven bij de desbetreffende organisaties (i.e., Raad voor de Kinderbescherming, en Raad voor de Rechtspraak).

Alle respondenten hebben voorafgaand aan het interview *informed consent* gegeven middels het ondertekenen van een toestemmingsverklaring. De toestemmingsverklaring bevatte onder meer informatie over het doel van het onderzoek, de gang van zaken tijdens het onderzoek, de waarborging van de privacy, de beloning voor deelname, en de contactgegevens van de onderzoekers en de ethische commissie (zie bijlage C). De interviews hebben online (via Zoom of MS Teams) plaatsgevonden in de periode januari-juni 2021. Drie interviews zijn met twee respondenten tegelijk afgenomen, de rest van de interviews één-op-één. De interviews namen tussen de 24 en 67 minuten in beslag. Ter compensatie kregen de respondenten een bol.com bon ter waarde van €30 of €40, afhankelijk van tot welke groep respondenten ze behoorden (NB: per respondentengroep varieerde de tijd die het interview in beslag nam).

2.2.3 Instrumenten

Voor afname van de semigestructureerde interviews is een interviewrichtlijn gebruikt, zie bijlage D. Voorbeelden van vragen zijn: “*Van welke factoren is de beslissing om broertjes en zusjes al dan niet samen te plaatsen afhankelijk?*” en “*In hoeverre denk je dat het mogelijk is om het aantal gescheiden plaatsingen terug te dringen?*”. Het overgrote deel van de vragen was hetzelfde voor de

² Pleegzorgwerkers zijn ook professionals die werkzaam zijn bij organisaties die pleegzorg aanbieden. De pleegzorgwerkers worden in huidig onderzoek meegenomen als aparte respondentengroep omdat zij enkel bevraagd zijn over suggesties voor het terugdringen van gescheiden plaatsingen.

respondentgroepen. Er waren verschillen omdat sommige vragen alleen relevant waren voor bepaalde respondentgroepen. Verder is de respondenten expliciet gevraagd hun antwoorden te richten op gezamenlijke uithuisplaatsing van broers en zussen en niet op uithuisplaatsingen in het algemeen (e.g., plaatsingen waarbij één kind betrokken is).

2.2.4 Codering en analyse

De interviews zijn opgenomen via Zoom of Microsoft Teams waarna ze zijn getranscribeerd. Tekstfragmenten die niet relevant waren voor het onderzoek zijn niet getranscribeerd (e.g., antwoorden gericht op uithuisplaatsingen in het algemeen i.p.v. gezamenlijke uithuisplaatsingen; persoonlijke verhalen met mogelijk herleidbare gegevens). De transcripten zijn op deductieve wijze geanalyseerd met de analysetool Atlas.ti (versie 9). Er is gekozen voor deductief coderen omdat de onderzoeksvragen van te voren bekend waren en er gericht op zoek gegaan kon worden naar de antwoorden op de onderzoeksvragen (Linneberg & Korsgaard, 2019). Van te voren is een codeboek opgesteld gebaseerd op de probleemstelling en de onderzoeksvragen. In Tabel 1 zijn een aantal voorbeelden weergegeven van de codering. Het kan zijn dat een respondent gedurende het interview een factor meer dan één keer noemt. Hierbij is ervoor gekozen om elke factor maximaal één keer per respondent te coderen, om een beeld te kunnen geven van hoe breed de factor wordt gedragen over de respondenten.

De codering is primair uitgevoerd door één van de onderzoekers (eerste auteur van dit rapport), met steekproefsgewijze controles door een tweede onderzoeker (tweede auteur van dit rapport). Bij afwijkingen in de codering is verder overlegd over eventuele aanpassingen in het codeboek en/of aanvullende steekproefsgewijze controles om tot een uniforme codering te komen. Gedurende de steekproefsgewijze controles zijn geen grote verschillen in de codering gevonden. Het percentage overeenstemming was met 87% hoog.

Tabel 1 Voorbeelden van de codering van de tekstfragmenten

Codenaam	Beschrijving code	Voorbeelden van tekstfragmenten
<i>Factoren die meegenomen worden in de beslissing om broers en zussen al dan niet samen te plaatsen</i>		
Negatieve dynamiek	De broers en zussen versterken elkaar of wisselen elkaar af in negatief gedrag, of hebben een negatieve invloed op elkaar	<i>“Nu zien we natuurlijk ook dat ook wel eens bewust kinderen niet bij elkaar te plaatsen, omdat zij het gedrag alleen maar versterken en het daardoor wenselijk is dat zij daardoor niet bij elkaar wonen”</i>
Parentificatie	Eén of meerdere broers en zussen heeft/hebben de ouderrol op zich genomen ten opzichte van de andere broers en zussen	<i>“En daar is het kernbesluit gevallen om de jongetjes uit elkaar te halen, omdat bijvoorbeeld die oudste jongen maar in de rol bleef zitten dat hij voor zijn kleine broertje moest zorgen en maar niet aan zijn eigen identiteitsontwikkeling toekwam”</i>
<i>Suggesties voor het terugdringen van gescheiden plaatsingen</i>		
Wervingscampagne	Wervingscampagne gericht op nieuwe en bestaande pleegouders	<i>“Ja zo’n wervingscampagne. Ik denk onbekend maakt onbemind”</i>
Meer plekken	Uitbreiding van de plaatsingsmogelijkheden binnen pleeggezinnen en gezinshuizen	<i>“En ja, wat is daarvoor nodig. Ja praktisch gezien gewoon meer pleeggezinnen uiteindelijk”</i>

DEEL 3 RESULTATEN

3.1 Resultaten dossieronderzoek

De geselecteerde instellingen bieden zowel pleegzorg aan in pleeggezinnen als in gezinshuizen en zowel reguliere (perspectief-biedende) plaatsingen als spoedplaatsingen, met als uitzondering één instelling die alleen perspectief biedende gezinszorg aanbiedt. Verder is voor één instelling alleen data beschikbaar over de periode 2019-2020. Over het algemeen bleken de redenen voor gescheiden plaatsing niet goed terug te vinden in de dossiers. Voor drie instellingen is het gelukt om via medewerkers binnen de organisatie (i.e., matchers pleegzorg, pleegzorgwerkers van de kinderen die gescheiden zijn geplaatst) informatie te krijgen over de redenen. In deze gevallen zijn de redenen voor gescheiden plaatsing aangeduid als expliciete redenen.

Het aantal gezamenlijk uithuisgeplaatste kinderen en de achtergrondkenmerken van deze kinderen worden beschreven in paragraaf 3.1.1, het aantal gescheiden plaatsingen in paragraaf 3.1.2, en de redenen voor gescheiden plaatsingen in paragraaf 3.1.3.

3.1.1 Aantal gezamenlijk uithuisgeplaatste kinderen

In de periode 2015-2020 werden bij de deelnemende instellingen 1.717 broers en zussen gezamenlijk uithuisgeplaatst, afkomstig uit 726 gezinnen. Bij de gezamenlijke uithuisplaatsingen waren tussen de 2 tot 8 kinderen betrokken ($M = 2,55$, $SD = 0,91$). De kinderen waren ten tijde van de plaatsing tussen de 0 en 19 jaar oud ($M = 7,85$, $SD = 4,60$). Van de kinderen was 50,2% meisje. Er werden 1.492 kinderen geplaatst in een pleeggezin, 211 in een gezinshuis, en 14 in overige plekken (e.g., leefgroep, crisisgroep).

3.1.2 Aantal gescheiden plaatsingen

Het aantal kinderen dat gescheiden is geplaatst is 480 (28%, 95% BI[26%, 30%]), waarvan 316 (66%) alleen is geplaatst en 164 (34%) met tenminste één broer of zus (maar niet met alle broers en zussen). Figuur 1 geeft een overzicht van het aantal gescheiden plaatsingen per type plaatsing, periode, en organisatie. Aanvullende informatie over het aantal gescheiden plaatsingen is toegevoegd in bijlage E. Bij de verschillende type plaatsingen is onderscheid gemaakt tussen verschillende vormen van uithuisplaatsingen (i.e., spoed, regulier), of het ging om een plaatsing in het netwerk van het gezin of om een bestandsplaatsing (alleen relevant voor de pleeggezinplaatsingen), en het soort gezinsgerichte zorg (i.e., pleeggezin, gezinshuis). Door middel van een F-toets (ANOVA) is getoetst of het percentage gescheiden geplaatste kinderen significant verschilt per soort plaatsing. Er is significant vaker gescheiden geplaatst bij spoedplaatsingen (45%, 95% BI[41%, 49%]), dan bij reguliere plaatsingen (15%, 95% BI[13%, 18%]), $F(1, 1.715) = 204,10$, $p <$

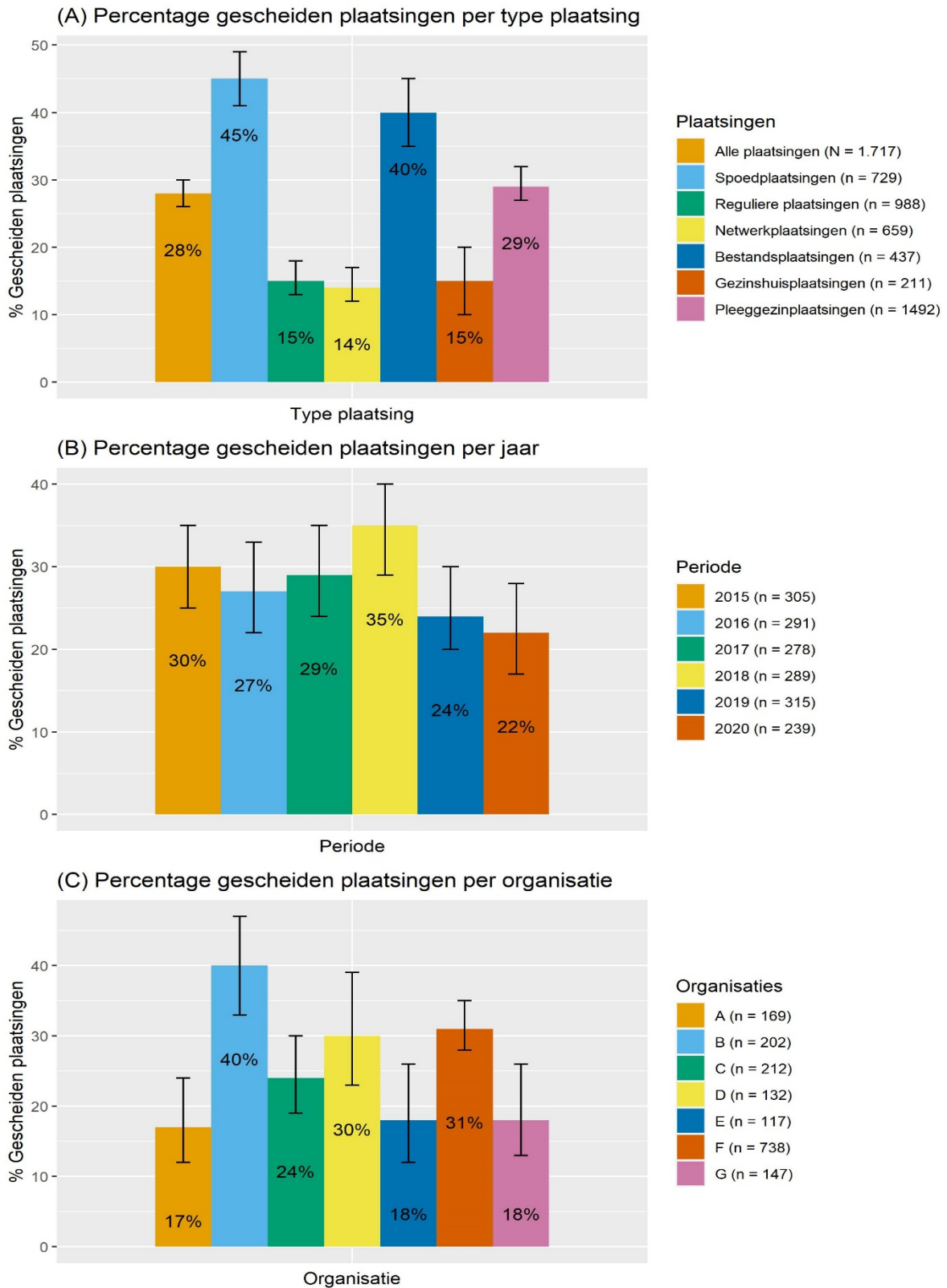
.001. Daarnaast is significant vaker gescheiden geplaatst bij bestandsplaatsingen (40%, 95% BI[35%, 45%]), dan bij netwerkplaatsingen (14%, 95% BI[12%, 17%]), $F(1, 1.094) = 102,90, p < .001$. Tot slot is significant vaker gescheiden geplaatst bij pleeggezinplaatsingen (29%, 95% BI[27%, 32%]), dan bij gezinshuisplaatsingen (15%, 95% BI[10%, 20%]), $F(1, 1701) = 19,82, p < .001$.

Verder is het aantal gescheiden plaatsingen uiteengezet per jaar, zie Figuur 1B. Dit overzicht laat zien dat het percentage gescheiden plaatsingen redelijk stabiel is tussen 2015, 2016 en 2017, met respectievelijk 30% (95% BI[25%, 35%]), 27% (95% BI[22%, 33%]) en 29% (95% BI[24%, 35%]) gescheiden plaatsingen. In 2018 is het aantal gescheiden plaatsingen het hoogst (35%, 95% BI[29%, 40%]), waarna deze daalt in 2019 (24%, 95% BI[20%, 30%]) en 2020 (22%, 95% BI[17%, 28%]). Ook is het aantal gescheiden plaatsingen uiteengezet per jeugdhulporganisatie, zie Figuur 1C. Het percentage gescheiden plaatsingen per organisatie ligt tussen de 17% en 40%. Hierin lijken de percentages gescheiden plaatsingen hoger te liggen bij organisaties binnen de Randstad (organisatie B, C, en F), dan buiten de Randstad (organisatie A, E, en G), met uitzondering van één organisatie buiten de Randstad (organisatie D).

Tot slot is gekeken of er verschillen zijn in de percentages gescheiden plaatsingen als het gaat over de hoeveelheid broers en zussen die betrokken zijn bij de gezamenlijke plaatsing, en om de leeftijden van de kinderen, zie Figuur 2. Als het om de hoeveelheid kinderen gaat laten de cijfers zien dat de kans om gescheiden geplaatst te worden significant toeneemt naarmate het om een groter aantal kinderen gaat, $F(2, 1714) = 9509, p < .001$. De post hoc Tukey test laat zien dat de verschillen tussen alle groepen significant zijn bij $p < .001$. Bij plaatsingen waar twee kinderen bij betrokken zijn wordt het minst gescheiden geplaatst (13%, 95% BI[11%, 15%]), bij plaatsingen met drie kinderen is er een grote toename van gescheiden plaatsingen (43%, 95% BI[39%, 48%]), en bij plaatsingen waarbij vier of meer kinderen betrokken zijn wordt het grootste deel gescheiden geplaatst (77%, 95% BI[70%, 82%]). Tegen de verwachting in, nam het percentage gescheiden plaatsingen significant toe naarmate de kinderen ouder waren, $F(2, 1714) = 3.301, p = .037$. Echter liet de post hoc Tukey test zien dat alleen het verschil tussen de leeftijdsgroepen 0-4 en 4-12 significant was bij $p < .05$. Bij kinderen tussen de 0 en 4 jaar wordt het vaakst gescheiden geplaatst (31%, 95% BI[27%, 36%]), en minder vaak bij kinderen tussen de 4 en 12 jaar (28%, 95% BI[26%, 30%]), en kinderen van 12 jaar en ouder (26%, 95% BI[22%, 30%]).

Figuur 1.

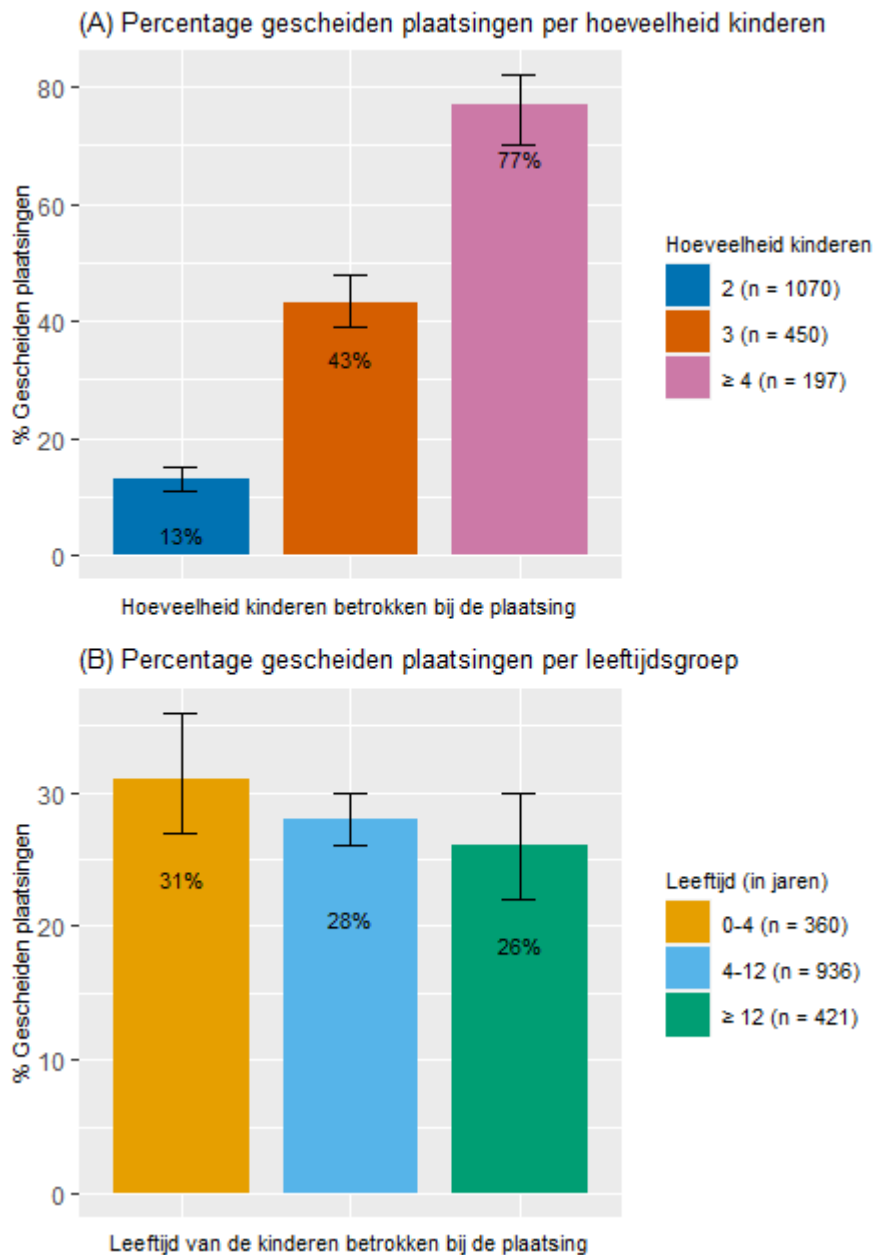
Percentage gescheiden plaatsingen per type plaatsing (A), periode (B), en organisatie (C)

Noot. N = 1.717; De foutbalken weergeven de 95% betrouwbaarheidsintervallen van de percentages gescheiden plaatsingen.

Figuur 2.

Percentage gescheiden plaatsingen per hoeveelheid kinderen (A) en leeftijdsgroep (B)

Noot. $N = 1.717$; De foutbalken weergeven de 95% betrouwbaarheidsintervallen van de percentages gescheiden plaatsingen.

3.1.3 Redenen voor gescheiden plaatsing uit het dossieronderzoek

Voor de 480 broers en zussen die gescheiden zijn geplaatst, is in het dossier gezocht naar de achterliggende reden(en). Helaas is in veel gevallen onvoldoende informatie hierover gevonden in de dossiers. Zo is bijvoorbeeld in sommige gevallen wel bepaalde problematiek in het dossier beschreven die een mogelijke reden zou kunnen zijn voor gescheiden plaatsing (e.g., veel conflicten of een groot leeftijdsverschil tussen kinderen), maar is niet expliciet aangegeven of dat daadwerkelijk

de reden was om de kinderen gescheiden te plaatsen. De reden voor gescheiden plaatsing wordt bij geen van de instellingen systematisch vastgelegd. Hierdoor is het vooralsnog niet mogelijk om een betrouwbaar beeld te geven van de meest voorkomende redenen voor gescheiden plaatsing op basis van het dossieronderzoek.

Om toch een beeld te geven van de redenen voor gescheiden plaatsing is een onderscheid gemaakt tussen expliciete genoemde en niet-expliciete redenen. Bij ongeveer de helft van de gescheiden plaatsingen is de reden niet vastgelegd in de dossiers (51%, $n = 243$). Bij deze plaatsingen was dus helemaal geen informatie beschikbaar in de dossiers over eventuele redenen die ten grondslag lagen aan het gescheiden plaatsen van broers en/of zussen. Bij de dossiers waarbij wel melding werd gemaakt van de (mogelijke) reden van gescheiden plaatsing bleek het ongeveer even vaak te gaan om praktische belemmeringen (26%, $n = 124$) als om contra-indicaties (23%, $n = 113$). Bij de praktische belemmeringen die in de dossiers werden genoemd bleek het altijd te gaan om het niet beschikbaar zijn van een plek voor alle kinderen samen. Per kind kan sprake zijn van meerdere (mogelijke) redenen voor gescheiden plaatsing. Voor de 113 gescheiden plaatsingen waarbij contra-indicaties (waarschijnlijk) een rol hebben gespeeld, zijn 123 inhoudelijke redenen gecodeerd.

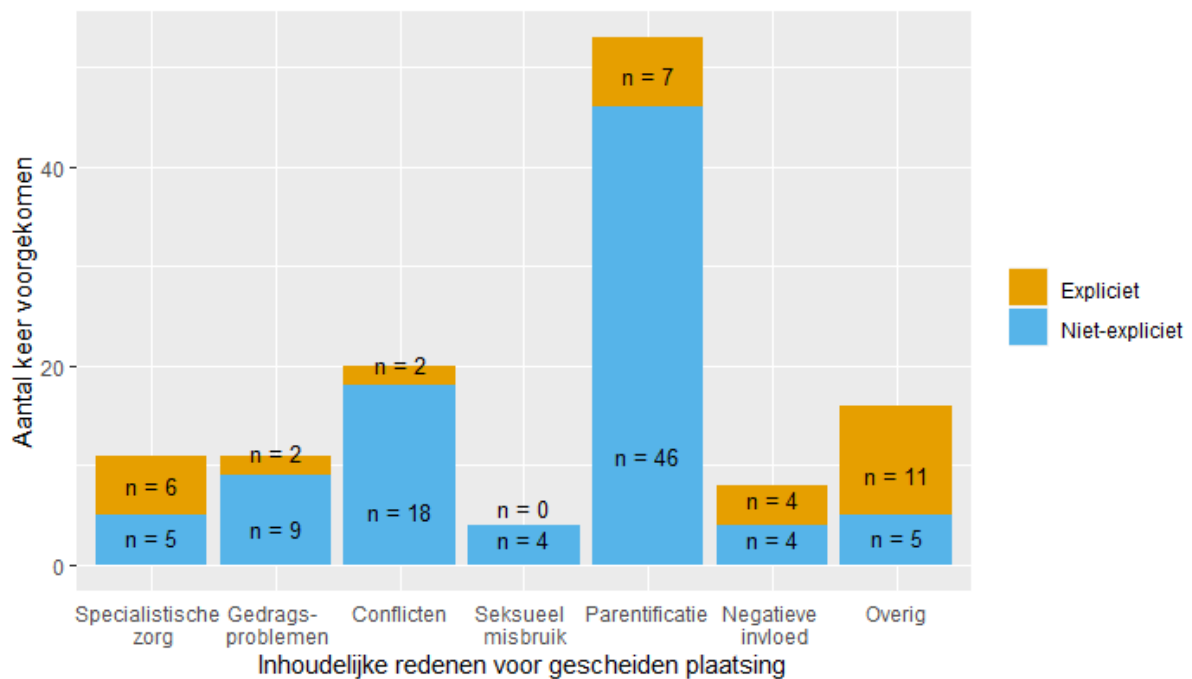
Figuur 3 geeft een overzicht van de verschillende inhoudelijke redenen zoals vermeld in de dossiers en of deze wel of niet expliciet vermeld zijn als reden voor de gescheiden plaatsing. Parentificatie (42%), conflicten tussen de kinderen onderling (16%), specialistische zorg³ (9%), en gedragsproblemen⁴ (9%) zijn de meest voorkomende zorgen die genoemd worden voor het gezamenlijk plaatsen van de kinderen. Het kwam echter maar weinig voor dat deze redenen expliciet werden benoemd als reden voor de gescheiden plaatsing, respectievelijk in 13%, 10%, 55%, en 18% van de gevallen. Het minst genoemd werden een negatieve invloed van de kinderen op elkaar (7%), en seksueel misbruik tussen de kinderen onderling (3%). Onder overige redenen voor gescheiden plaatsing (13%) valt onder meer dat de kinderen geen hechte band/relatie hadden met elkaar, dat samenplaatsen zou leiden tot een te hoog risico op voortijdige beëindiging van de plaatsing, dat sprake was van geheime uithuisplaatsing waarbij één van de kinderen dusdanig loyaal was aan de ouders dat er geen veiligheidsafspraken gemaakt konden worden, en dat ieder kind meer individuele aandacht kon krijgen als ze gescheiden geplaatst werden.

³ Specialistische zorg gaat om de plaatsingen waarbij één of meerdere kinderen (maar niet alle kinderen) specialistische zorg nodig hebben en daardoor beter passen in een gezinshuis of leefgroep waar intensieve zorg of behandeling kan worden geboden.

⁴ Gedragsproblemen kunnen meespelen als één of meerdere kinderen gedragsproblematiek vertonen waardoor het welzijn of de ontwikkeling van de andere kinderen bedreigd worden.

Figuur 3.

Overzicht van inhoudelijke redenen voor gescheiden plaatsing en of deze expliciet of niet-expliciet genoemd zijn als reden voor gescheiden plaatsing

Noot. N = 113. Per kind kan sprake zijn van meerdere inhoudelijke redenen voor gescheiden plaatsing. Expliciet = expliciet genoemd als reden voor gescheiden plaatsing; Niet-expliciet = niet-expliciet genoemd als reden voor gescheiden plaatsing.

3.2 Resultaten interviews

Tijdens de interviews is de respondenten gevraagd om op basis van eigen ervaringen (of ervaringen van collega's) factoren te noemen die kunnen meespelen in de beslissing om broers en zussen al dan niet samen te plaatsen. Deze factoren worden beschreven in paragraaf 3.2.1. Ook is de respondenten een lijst met contra-indicaties voorgelegd die in de Richtlijn Uithuisplaatsing voor jeugdhulp en jeugdbescherming worden genoemd als mogelijke redenen om niet samen te plaatsen. De resultaten hiervan worden beschreven in paragraaf 3.2.2. Verder is de respondenten gevraagd om een schatting te geven van hoe vaak het voorkomt dat broers en zussen gescheiden geplaatst worden bij een gezamenlijke uithuisplaatsing, en wat hierbij de meest voorkomende redenen zijn. Deze resultaten worden beschreven in paragraaf 3.2.3. Daarnaast is de respondenten gevraagd in hoeverre ze het mogelijk achten om het aantal gescheiden plaatsingen terug te dringen, en zo ja, wat hiervoor nodig zou zijn. Dit wordt beschreven in paragraaf 3.2.4. Tot slot is nog andere relevante informatie uit de interviews naar voren gekomen met betrekking tot de (mogelijke) wettelijke verankering van het recht van kinderen om samengeplaatst te worden, en het faciliteren van contact na gescheiden plaatsing. Deze punten worden besproken in paragraaf 3.2.5.

3.2.1 Factoren die meespelen in de beslissing om kinderen al dan niet samen te plaatsen

Tijdens de interviews hebben veel respondenten benoemd dat het in principe altijd het uitgangspunt is om de broers en zussen samen te plaatsen (22 van de 37 respondenten). Wel zijn er factoren die kunnen meespelen in de beslissing om broers en zussen al dan niet samen te plaatsen. Hierbij is onderscheid gemaakt tussen factoren gerelateerd aan het kind of de kinderen (hierna kindfactoren genoemd), factoren gerelateerd aan de pleeg- en gezinshuisouders (hierna pleegouderfactoren genoemd), en praktische belemmeringen. Figuur 4 geeft een overzicht van de factoren die zijn genoemd in de interviews.

De respondenten gaven aan dat voor elke factor geldt dat het gaat om een afweging die per situatie kan verschillen. Dat wil zeggen, dat een factor genoemd wordt betekent niet dat deze in elke situatie op dezelfde manier een rol speelt en tot dezelfde beslissing zal leiden met betrekking tot het wel of niet samenplaatsen.

Kindfactoren

De kindfactoren die het vaakst zijn genoemd als mogelijke reden om gescheiden te plaatsen zijn een negatieve dynamiek tussen de kinderen onderling ($n = 20$), en specialistische zorg nodig voor één of meerdere broers en/of zussen (maar niet voor alle kinderen; $n = 19$). Onder een negatieve dynamiek valt onder andere dat de broers en zussen elkaar negatief beïnvloeden, elkaar versterken of afwisselen in negatief gedrag, het slechtste in elkaar naar boven halen, en/of elkaar triggeren in trauma's. Bij specialistische zorg gaat het bijvoorbeeld om kinderen met ontwikkelings- of psychische problematiek, of behoefte aan medische zorg, waardoor deze kinderen minder goed in een pleeggezin passen. Hierbij is genoemd dat het bieden van passende hulp (e.g., plaatsing in een gezinshuis of leefgroep) zwaarder kan wegen dan het samenplaatsen. Ook speelt hierin mee dat er vaak niet het aanbod is om zowel specialistische als reguliere zorg te bieden. Hierover zegt een respondent: *“Mede ook doordat het aanbod om dat kind, samen met het kind dat niet met die problematiek kampt, beiden te begeleiden. Dat aanbod is er niet”*.

Andere veel genoemde kindfactoren zijn parentificatie van één of meer broers en zussen ($n = 16$), conflicten tussen de broers en zussen onderling ($n = 12$), gedragsproblematiek van één of meerdere broers en zussen waardoor er risico is op remming van- of bedreiging voor de ontwikkeling van de andere broers en zussen ($n = 8$), en seksueel misbruik tussen de broers en zussen onderling ($n = 7$). Parentificatie kan een reden voor gescheiden plaatsing zijn als de ontwikkeling van de kinderen bedreigd wordt. Hierover zegt een respondent: *“Soms kan het ook zijn dat broertjes en zusjes zo voor elkaar hebben moeten zorgen, zo verweven zijn, dat je je zorgen maakt over identiteitsontwikkeling*

en dat je op basis daarvan besluit om de kinderen niet bij elkaar te plaatsen". Voorbeelden van conflicten die een reden kunnen zijn voor gescheiden plaatsing zijn conflicten die leiden tot fysieke agressie, en (risico op) eengerelateerd geweld tussen broers en zussen.

Ook een geheime plaatsing wordt genoemd als mogelijke reden om gescheiden te plaatsen ($n = 4$). Dit kan bijvoorbeeld een rol spelen als de broers en zussen verschillende vaders hebben en met één van de vaders geen veiligheidsafspraken gemaakt kan worden waardoor een kind geheim geplaatst moet worden, maar de andere(n) niet. Ook kan het zijn dat één van de broers en zussen een risico vormt voor het geheim houden van de plaatsing. Een respondent zegt hierover: *"Dat bijvoorbeeld een kind van 16 of 17 heel loyaal is naar de ouders en alle veiligheidsafspraken zal gaan doorbreken"*.

De band tussen broers en zussen kan ook meespelen ($n = 4$). Hierbij kan meespelen dat het leeftijdsverschil tussen broers en zussen zo groot is dat ze daardoor geen sterke band hebben. Ook de mening van (één van de) broers en zussen kan meespelen ($n = 3$). Broers en zussen kunnen bijvoorbeeld aangeven dat ze niet (meer) samen willen wonen, of het kan voorkomen dat één van de broers en zussen aangeeft bang te zijn voor (één van de) andere broers en zussen.

Tot slot wordt genoemd dat het mee kan spelen als één van de broers en zussen extreem loyaal is naar de ouders en daardoor de andere broers en zussen in de weg zit ($n = 1$), als het gaat om heel verschillende kinderen waardoor het ene kind beter past in het ene gezin en het andere kind in het andere gezin ($n = 1$), als kinderen dusdanig veel tijd en aandacht nodig hebben dat ze apart beter af zijn zodat ze voldoende (individuele) aandacht kunnen krijgen ($n = 1$), en als een kind zich niet goed kan ontwikkelen met het andere kind erbij (reden niet gespecificeerd; $n = 1$).

Pleegouderfactoren

De meest genoemde pleegouderfactor is de draagkracht van de pleeg- en gezinshuisouders in relatie tot de zwaarte van de opvoedvraag van de te plaatsen kinderen ($n = 20$). In principe gaat het hier om een factor die een rol speelt bij het opvangen van één kind, maar hierbij wordt aangegeven dat de opvang van meerdere kinderen een grotere investering is dan de opvang van één kind. Ook wordt aangegeven dat de plaatsing van meerdere kinderen een grotere invloed heeft op de biologische kinderen van pleegouders.

Een andere veel genoemde factor die meespeelt zit in de voorkeuren die pleeg- en gezinshuisouders hebben opgegeven bij het vaststellen van het aanbod. Pleeg- en gezinshuisouders kunnen bij het opgeven van hun aanbod (onder andere) een leeftijdsvoorkeur opgeven. Hierbij kan het voorkomen dat een deel van de broers en zussen wel binnen die leeftijdsvoorkeur valt, maar een ander deel niet, wat een mogelijke reden kan zijn om gescheiden te plaatsen ($n = 15$).

Ook speelt het leeftijdsverschil tussen de pleegkinderen en de biologische kinderen een rol ($n = 6$). Hierbij hebben pleegouders vaak de voorkeur dat de pleegkinderen jonger zijn dan biologische kinderen. Tot slot kan er de voorkeur zijn voor het opvangen van één kind ($n = 3$). Een respondent zegt hierover: *“Vaak ook wel bij beginnende pleegouders, die beginnen met één kind als eerste plaatsing om te kijken of het überhaupt bij je past”*.

Praktische belemmeringen

De belangrijkste praktische belemmering die werd genoemd heeft betrekking op het aantal plekken dat beschikbaar is voor meerdere kinderen tegelijk ($n = 29$). Een groot deel van de respondenten heeft aangegeven dat er een tekort is aan pleeggezinnen en gezinshuizen in het algemeen, en al helemaal voor meervoudige plaatsingen (i.e., plaatsingen waar meerdere kinderen bij betrokken zijn). Ook wordt aangegeven dat de hoeveelheid kinderen hierin meespeelt ($n = 20$), omdat het (veel) moeilijker is om meer dan twee kinderen samen te plaatsen ($n = 9$). Ook zijn oudere kinderen (vanaf 10-12 jaar) moeilijker te plaatsen dan jongere kinderen ($n = 5$). Een respondent zegt hierover: *“Sowieso is er een capaciteitsprobleem, zowel in de pleegzorg als in de gezinshuizen. En in de pleegzorg lukt het soms nog wel om plekken te vinden voor jongere kinderen, maar voor oudere kinderen niet”*.

Een andere factor die kan meespelen is de ruimte in huis of het aantal slaapkamers dat pleeggezinnen en gezinshuizen beschikbaar hebben ($n = 11$). Hierbij kan het zijn dat de pleeg- en gezinshuisouders wel open staan voor het opvangen van meerdere kinderen, maar dat er niet genoeg ruimte is in huis of dat het een vereiste is vanuit de pleegzorginstantie dat ieder kind een eigen slaapkamer heeft. Ook de locatie van de school (of scholen) van de kinderen kan meespelen ($n = 9$). Het kan zijn dat pleeg- en gezinshuisouders ver wonen van de school van één van de kinderen, waardoor een keuze gemaakt moet worden of het belangrijker is om het kind op dezelfde school te houden of dat het belangrijker is om de kinderen samen te plaatsen.

Ook financiële belemmeringen kunnen een rol spelen ($n = 6$). Een voorbeeld hiervan zijn de kosten voor de naschoolse opvang, waarover een respondent het volgende zegt: *“Soms speelt ook mee dat pleegouders ook naschoolse opvang moeten gaan betalen voor hun pleegkind. En als je er dan twee hebt, zijn dat dubbele kosten. Dat moet je ook allemaal maar kunnen ophoesten. Daar is de pleegzorgvergoeding vaak niet toereikend voor”*.

Verder kan het zijn dat de kinderen op verschillende plekken in het netwerk worden geplaatst, bijvoorbeeld als de kinderen verschillende vaders hebben ($n = 2$). Hierbij kan de afweging gemaakt worden dat het belangrijker is om de kinderen in het netwerk te plaatsen, dan samen in een

(onbekend) bestandsgezin. Tot slot mag de afstand tot het gezin van herkomst niet te groot zijn ($n = 1$). Dit kan meespelen als er buiten de regio wel plek is om de broers en/of zussen samen te plaatsen, maar binnen de regio niet.

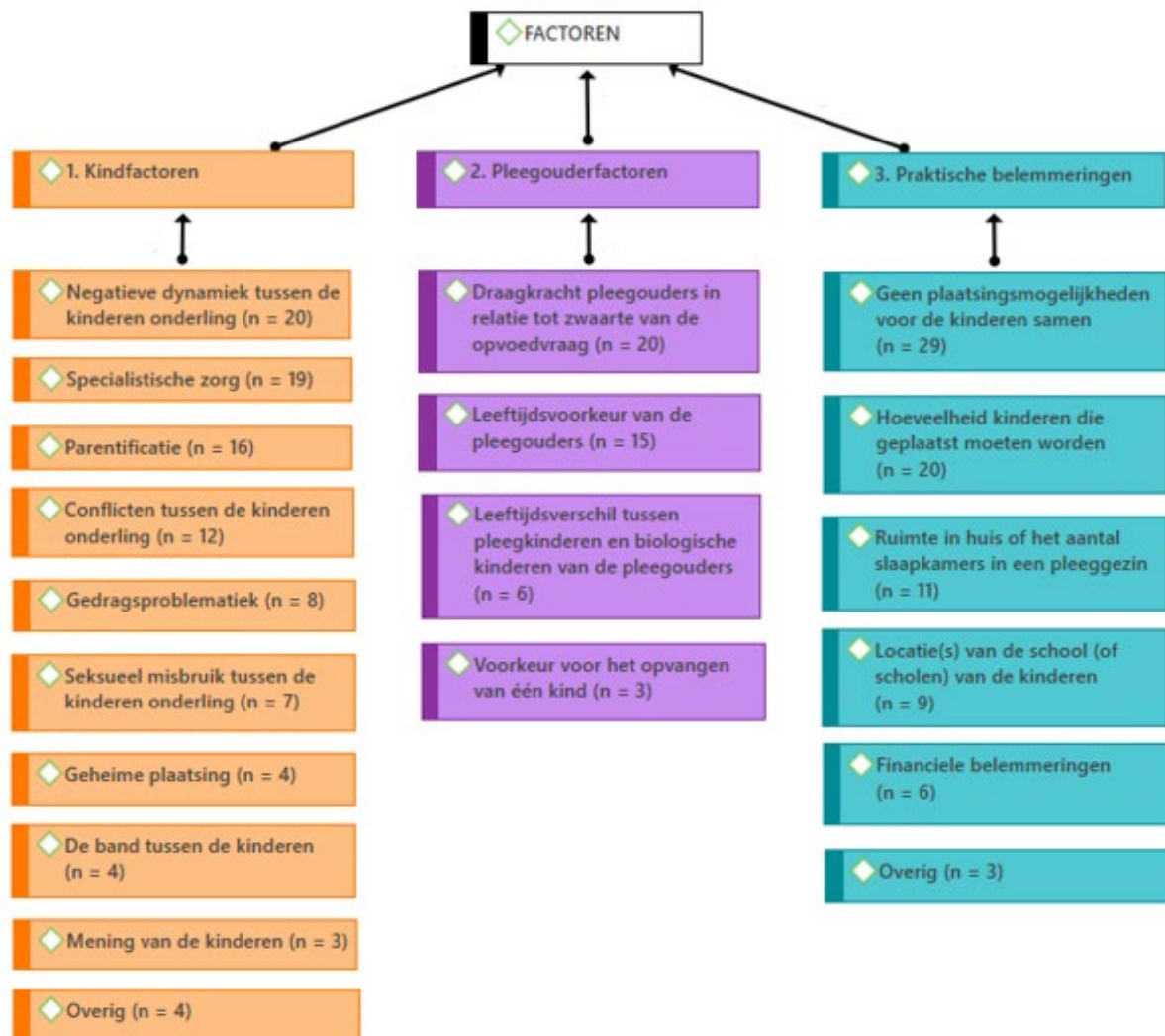
Overige factoren

Ook zijn er factoren genoemd die zwaarder wegen dan het samenplaatsen van broers en/of zussen. Hierbij is bijvoorbeeld aangegeven dat het belang van het individuele kind zwaarder weegt dan het samenplaatsen ($n = 12$). Er is bijvoorbeeld genoemd *“Dat het ook niet heel erg is om even die specifieke aandacht te krijgen”*, en dat er gekeken moet worden naar *“Hoeveel trauma’s hebben ze opgelopen, hoe beschadigd ze zijn, hoe wel of niet gehecht ze zijn”*. Het risico op voortijdige beëindiging van de plaatsing (i.e., *breakdown*) kan ook een rol spelen. Respondenten hebben aangegeven dat het samenplaatsen van broers en zussen één van de risicofactoren is voor *breakdown* ($n = 3$). Hierbij heeft een deel van de respondenten aangegeven dat het voorkomen van *breakdown* zwaarder kan wegen dan het samenplaatsen ($n = 9$). Een respondent zegt hierover: *“Dan heb je natuurlijk wel een groot risico op voortijdige beëindiging. En dat is natuurlijk helemaal iets wat je niet moet hebben. Dan is het soms beter om kinderen niet samen te plaatsen, dan willens en wetens de kinderen toch samen door te drukken”*.

Verder is genoemd dat het samenplaatsen in een gezinshuis de voorkeur heeft boven het apart opgroeien in pleeggezinnen ($n = 3$), maar anderzijds gaf één respondent aan het belangrijker te vinden om kinderen apart te plaatsen in pleeggezinnen dan samen in een gezinshuis ($n = 1$). Tot slot kan plaatsing in het netwerk ($n = 1$), het bieden van passende hulp ($n = 1$), en plaatsing binnen de regio ($n = 1$) zwaarder wegen dan het samenplaatsen van broers en zussen.

Figuur 4.

Overzicht van factoren die mee kunnen spelen in de beslissing om broers en zussen al dan niet samen te plaatsen

Noot. N = 37.

3.2.2 Contra-indicaties voor samenplaatsing uit de Richtlijn Uithuisplaatsing

Tijdens de interviews zijn de contra-indicaties voor samenplaatsing (zoals opgesteld in de Richtlijn Uithuisplaatsing; Bartelink et al., 2017) voorgelegd aan de respondenten. Per contra-indicatie is gevraagd of en hoe deze een rol speelt in de beslissing om kinderen al dan niet samen te plaatsen. Naast de contra-indicaties is de respondenten ook gevraagd of parentificatie een rol kan spelen bij de beslissing om kinderen al dan niet samen te plaatsen. Over parentificatie is geen overeenstemming in de praktijk (Bartelink et al., 2017), zodoende is het relevant om een beeld te krijgen van of parentificatie in de praktijk wel of niet wordt meegewogen bij de beslissing om kinderen al dan niet

samen te plaatsen. De contra-indicaties zijn voorgelegd aan alle respondentgroepen, behalve aan de pleegzorgwerkers. Hiervoor is gekozen omdat de interviews met de pleegzorgwerkers gericht waren op het verkrijgen van informatie over waar pleegouders tegenaan lopen en hoe ze (beter) gefaciliteerd kunnen worden.

Uit de interviews kwam naar voren dat alle contra-indicaties een rol kunnen spelen in de beslissing om kinderen al dan niet samen te plaatsen. Voor geen van de contra-indicaties valt te zeggen dat het voor elke situatie wel of niet een reden is om gescheiden te plaatsen. Bij interpretatie van de resultaten is het belangrijk om mee te nemen dat ook hier geldt dat de beslissing om kinderen al dan niet samen te plaatsen altijd afhankelijk is van de specifieke situatie. Per contra-indicatie is gecodeerd of deze over het algemeen wel of niet een reden is om gescheiden te plaatsen. Daarnaast is gecodeerd of de contra-indicatie ooit een rol heeft gespeeld bij de respondent bij beslissingen in de praktijk. Tabel 2 geeft een overzicht van de resultaten.

Met name (vermoedens van) seksueel misbruik onderling, gedragsproblematiek van één van de kinderen waardoor hij/zij een bedreiging vormt voor het welzijn of de ontwikkeling van anderen, en de behoefte aan specialistische zorg, zijn factoren waarbij overwegend besloten wordt om gescheiden te plaatsen. Ook spelen conflicten tussen de kinderen onderling een rol. Bij parentificatie werd vaker aangegeven dat het over het algemeen geen reden is om gescheiden te plaatsen, dan wel een reden. Verder zijn de resultaten per contra-indicatie per respondentgroep opgesplitst om te kijken of er (grote) verschillen zaten tussen de groepen. Opvallend was dat de respondentgroep bestaande uit pleeg- en gezinshuisouders (C) voor bijna alle contra-indicaties het minst vaak aangaf dat het een reden zou kunnen zijn om broers en zussen niet samen op te vangen, met uitzondering van (een vermoeden van) seksueel misbruik onderling. Tabel 3 geeft een overzicht van hoe vaak elke respondentgroep heeft aangegeven dat de contra-indicatie over het algemeen wel een reden is om gescheiden te plaatsen.

Tabel 2 Aantal keer dat contra-indicaties zijn voorgekomen en de mate waarin ze worden beschouwd als reden om gescheiden te plaatsen

#	Contra-indicatie	Voorgekomen (ja)	Nee, is over het algemeen <u>niet</u> een reden om gescheiden te plaatsen	Ja, is over het algemeen <u>wel</u> een reden om gescheiden te plaatsen
1.	Eén of meerdere kinderen heeft of hebben specialistische zorg of behandeling nodig	$n = 21$	$n = 7$	$n = 22$
2.	Eén van de kinderen heeft gedragsproblemen waardoor hij/zij een bedreiging vormt voor de ontwikkeling of het welzijn van zijn/haar broer(s) en/of zus(sen)	$n = 14$	$n = 5$	$n = 24$
3.	Broer(s) en/of zus(sen) hebben veel conflicten onderling	$n = 8$	$n = 11$	$n = 18$
4.	Er is (een vermoeden van) seksueel misbruik tussen de kinderen onderling	$n = 13$	$n = 2$	$n = 26$
5.	Er is sprake van parentificatie (één van de kinderen heeft de ouderrol op zich genomen t.o.v. de andere kinderen) ¹	$n = 16$	$n = 19$	$n = 11$

Noot. $N = 33$. De contra-indicaties zijn voorgelegd aan respondentgroepen A-D (dus niet aan de pleegzorgwerkers).

¹ NB: Parentificatie is volgens de Richtlijn geen contra-indicatie, maar deze is de respondenten wel voorgelegd.

Tabel 3 Aantal keer dat contra-indicaties zijn voorgekomen en de mate waarin ze worden beschouwd als reden om gescheiden te plaatsen per respondentgroep

#	Contra-indicatie	Respondentgroepen			
		A: verwijzers (<i>n</i> = 8)	B: aanbieders (<i>n</i> = 10)	C: pleeg- en gezinshuisouders (<i>n</i> = 7)	D: RvdK en kinderrechters (<i>n</i> = 8)
1.	Eén of meerdere kinderen heeft of hebben specialistische zorg of behandeling nodig	<i>n</i> = 7	<i>n</i> = 5	<i>n</i> = 2	<i>n</i> = 8
2.	Eén van de kinderen heeft gedragsproblemen waardoor hij/zij een bedreiging vormt voor de ontwikkeling of het welzijn van zijn/haar broer(s) en/of zus(sen)	<i>n</i> = 6	<i>n</i> = 7	<i>n</i> = 3	<i>n</i> = 8
3.	Broer(s) en/of zus(sen) hebben veel conflicten onderling	<i>n</i> = 3	<i>n</i> = 8	<i>n</i> = 1	<i>n</i> = 5
4.	Er is een vermoeden van/sprake van seksueel misbruik tussen de kinderen onderling	<i>n</i> = 5	<i>n</i> = 8	<i>n</i> = 5	<i>n</i> = 8
5.	Er is sprake van parentificatie (één van de kinderen heeft de ouderrol op zich genomen t.o.v. de andere kinderen) ¹	<i>n</i> = 3	<i>n</i> = 4	<i>n</i> = 1	<i>n</i> = 3

Noot. *N* = 33. De aantallen geven weer hoe vaak per respondentgroep is aangegeven dat de contra-indicatie over het algemeen wel een reden is om gescheiden te plaatsen. De contra-indicaties zijn voorgelegd aan respondentgroepen A-D (dus niet aan de pleegzorgwerkers); A = verwijzers naar gezinsgerichte plaatsingen; B = professionals werkzaam bij organisaties die pleegzorg/gezinshuizen aanbieden; C = pleegouders en gezinshuisouders; D = kinderrechters en professionals die werkzaam zijn bij de Raad voor de Kinderbescherming.

¹ NB: Parentificatie is volgens de Richtlijn geen contra-indicatie, maar deze is de respondenten wel voorgelegd.

3.2.3 Schatting van het percentage gescheiden plaatsingen op basis van de ervaringen van respondenten

Veel respondenten gaven aan lastig een schatting te kunnen maken van het percentage gescheiden plaatsingen bij een gezamenlijke (gelijktijdige) uithuisplaatsing. De schattingen liepen uiteen van 20% tot 80%, waarbij de meeste respondenten aangaven dat ze schatten dat het om 50% van de gevallen gaat ($n = 9$). Bij de vraag of er verschillen zijn in het aantal gescheiden plaatsingen als het gaat om spoed versus reguliere plaatsingen gaf een deel van de respondenten aan dat vaker gescheiden wordt geplaatst bij reguliere plaatsingen dan bij spoedplaatsing ($n = 7$), maar een vrijwel even groot deel ($n = 6$) ervaarde het tegenovergestelde. Hierbij werd enerzijds beargumenteerd dat bij spoedplaatsingen makkelijker “*een bedje bij wordt geschoven*” omdat het voor korte duur is, en dat daardoor minder gescheiden geplaatst wordt. Anderzijds werd beargumenteerd dat bij reguliere plaatsingen meer tijd is om naar een geschikte plek te zoeken, waardoor de kans op het vinden van een pleeggezin/gezinshuis voor alle kinderen groter is.

Tot slot werd aangegeven dat vaker gescheiden wordt geplaatst bij bestandsplaatsingen, dan bij netwerkplaatsingen ($n = 7$). Dit heeft mogelijk te maken met dat voor netwerkplaatsingen (iets) minder strenge eisen worden gesteld aan de ruimte (e.g., ieder kind eigen slaapkamer) dan bij bestandsgezinnen. Ook werd benoemd dat er binnen het netwerk zwaarder getild wordt aan het bij elkaar houden van de kinderen. Hierover zegt een respondent: “*Bij een netwerkplaatsing zeggen ze nooit: ik neem één van de drie kinderen op*”.

3.2.4 Mogelijkheden om het aantal gescheiden plaatsingen terug te dringen

Het overgrote deel van de respondenten denkt dat het mogelijk is om het aantal gescheiden plaatsingen terug te dringen ($n = 32$). Verder denkt één respondent dat het mogelijk is maar misschien niet altijd wenselijk, en één respondent denkt dat het niet mogelijk is omdat de beslissingen om te gescheiden te plaatsen al heel overwogen genomen worden. Een groot deel van de respondenten geeft aan dat de oplossing zit in het uitbreiden van de capaciteit/het aanbod van pleeggezinnen en gezinshuizen met plekken voor meerdere kinderen ($n = 27$), en in het beter faciliteren en ondersteunen van pleeg- en gezinshuisouders. Daarnaast geven enkele respondenten aan dat de oplossing ook zit in het terugdringen van uithuisplaatsing van kinderen in het algemeen ($n = 6$), waarbij één respondent opperde dat de ouders uithuisgeplaatst zouden moeten worden in plaats van de kinderen.

Suggesties voor het terugdringen van het aantal gescheiden plaatsingen

Wat betreft de uitbreiding van de capaciteit/het aanbod zijn veel verschillende ideeën genoemd. Zo is genoemd dat er moet worden ingezet op wervingscampagnes gericht op het werven van nieuwe pleegouders en bewustwording van het probleem van gescheiden plaatsing van broers en zussen onder nieuwe en bestaande pleegouders ($n = 8$), en het bespreekbaar maken van een plaatsing van meerdere broers en zussen met bestaande pleegouders ($n = 7$).

Naast wervingscampagnes is genoemd dat pleegouders beter moeten worden geïnformeerd over het belang om broers en zussen samen te plaatsen ($n = 8$), en dat tijdens de training van de pleegouders ook de positieve aspecten van het opvangen van broers en zussen benadrukt moeten worden ($n = 2$). Hierover zegt een respondent: *“Ik denk dat het vooral heel belangrijk is dat ze tijdens de training goed worden geïnformeerd. Dat het niet eng of heftig hoeft te zijn. Dat het soms ook heel erg kan helpen dat ze met elkaar zijn en dingen met elkaar kunnen bespreken, met elkaar kunnen spelen. Dat het niet altijd jou alle moeite kost”*.

Verder is genoemd dat er veel uitval is van pleeggezinnen en dat er meer aandacht zou moeten zijn voor hoe dit kan worden voorkomen ($n = 10$). Oplossingen voor het voorkomen van uitval zijn het verminderen van het (grote) aantal wisselingen in hulpverleners die betrokken zijn, het voorkomen van teleurstellingen of mislukkingen met de plaatsing (e.g., *breakdown*), en het beter ondersteunen en begeleiden van pleeggezinnen.

Daarnaast zijn veel oplossingen genoemd die gericht zijn op het beter ondersteunen en faciliteren van pleegouders ($n = 26$). Onder meer wordt voorgesteld om meer hulp in te zetten in pleeggezinnen die meerdere kinderen opvangen ($n = 9$). Voorbeelden van zulke hulp zijn de inzet van intensieve gezinsbegeleiding, huishoudelijke hulp, een oppas aan huis, en het inzetten van een ambulante medewerker of een pedagogisch medewerker in huis. Ook wordt extra ondersteuning/begeleiding vanuit een pleegzorgwerker/begeleider genoemd ($n = 9$). Pleeggezinnen en gezinshuizen zouden vaker ontlast moeten worden door bijvoorbeeld inzet van zorgboerderijen, logeerhuizen, of schaduwgezinnen ($n = 4$).

Verder zijn specifieke aanbevelingen gedaan over waar ‘meer geld’ naar toe moet ($n = 29$).

Respondenten geven aan dat bij het opvangen van meerdere kinderen hogere kosten komen kijken dan bij het opvangen van één kind. Hierbij moet gedacht worden aan bijvoorbeeld de aanschaf van een grotere auto, het aanschaffen van een basisgarderobe voor meerdere kinderen, en de kosten voor kinder- en/of naschoolse opvang. Hierover zegt een respondent: *“Het kost pleegouders gewoon geld om het te doen. Dat is al stap 1 waar veel mensen op afhaken”*. Hiervoor wordt onder andere genoemd dat meer geld zou moeten gaan naar de vergoeding ($n = 10$). Zo wordt voorgesteld om pleegouders die meerdere kinderen opvangen een hogere vergoeding te geven ($n = 6$),

pleegouderschap een betaalde baan te maken ($n = 2$), en een vast inkomen te bieden aan gezinshuizen (ongeacht hoeveel kinderen ze op dat moment opvangen; $n = 2$). Zo kan er eventueel ruimte gemaakt worden om meerdere kinderen op te vangen. Daarnaast zou meer geld beschikbaar moeten komen voor het creëren van meer ruimte in huis voor de plaatsing van meerdere kinderen, bijvoorbeeld door het financieren van een uit- of opbouw van huizen ($n = 8$).

Verder zijn enkele voorstellen gedaan die kunnen bijdragen aan het terugdringen van gescheiden plaatsingen die interessant zijn om uit te lichten. Zo spreekt een respondent van een doorbraakplan welke is opgesteld met behulp van inspectie en gemeenten. Hierbij kunnen specifieke casussen geëscaleerd worden en is er in iedere gemeente een verantwoordelijke waar je casussen kan neerleggen die zijn vastgelopen (o.a., als er geen plek te vinden is voor broers en zussen). Bij deze casussen kan een bodemeis gesteld worden dat het onacceptabel is dat de kinderen uit elkaar geplaatst worden en er zodoende een oplossing gevonden moet worden die vraagt om creativiteit. Dit zou een aanpak kunnen zijn voor reguliere plaatsingen, maar niet voor spoedplaatsingen omdat bij spoedplaatsingen de kinderen acuut uithuisgeplaatst moeten worden en daardoor geen tijd is voor zulke overleggen. Daarnaast is vanuit een respondent een voorstel geweest om de zorgzwaarte van kinderen te categoriseren en de vergoeding per kind daarop af te stemmen. Dit is een procedure die al bestaat in de gehandicaptenzorg (het zorg-zwaarte-pakket) en is mogelijk ook toepasbaar binnen de pleegzorg. Hierdoor kunnen pleegouders eventueel minder werken om de kinderen goed te begeleiden, en gezinshuisouders kunnen minder kinderen opvangen en ze zo beter begeleiden.

3.2.5. Overige relevante informatie uit de interviews

(Mogelijke) wettelijke verankering van het recht van kinderen om samen geplaatst te worden

Tijdens de introductie van de interviews is besproken dat het huidige onderzoek wordt uitgevoerd (mede) naar aanleiding van een motie die is aangenomen in de Tweede Kamer waarin is verzocht om een wetswijziging voor te bereiden om te zorgen voor wettelijke verankering van het recht van broers en zussen om samen geplaatst te worden (Tweede Kamerstukken, Vergaderjaar 2020-2021, 33570, nr. 29). In sommige gevallen hebben respondenten hierop gereageerd of is er later in het interview sprake geweest van een reactie. In totaal hebben twaalf respondenten (2 raadsonderzoekers, 3 kinderrechtshouders, 3 pleegouders, 3 matchers pleegzorg, en 1 jeugdbeschermer) een reactie gegeven op de mogelijke wettelijke verankering.

Over het algemeen wordt aangegeven dat zo'n wettelijke verankering wel in de visie van het samenplaatsen past en dat het in de basis goed is als het een recht is om samen geplaatst te worden. Daarnaast zou wettelijke verankering ook kunnen helpen om samenplaatsing van broers en zussen meer te benadrukken of op de agenda te zetten, en mensen (nog) meer te activeren om broers en

zussen samen te plaatsen. Hierbij is wel van belang dat er ruimte is om te kijken of het echt wenselijk is dat de kinderen samen geplaatst worden. Hierover zegt een respondent (jeugdbeschermer): *“Ik denk dat het goed is voor broertjes en zusjes in de basis om samen geplaatst te worden. Maar het moet én praktisch uitvoerbaar zijn én de contra’s, die gedragsproblematiek, die parentificatie. Ik vind wel dat er ruimte moet zijn om te kijken: is het ook echt wenselijk dat zij samen komen?”*

Daarnaast roept de (mogelijke) wettelijke verankering ook vragen op, vooral met betrekking tot de uitvoerbaarheid en de haalbaarheid. Hierover zegt een respondent (kinderrechter): *“Ja de vraag is ook even, aan wie richt je die plicht dan? Wie moet daar dan voor waken? Ja daar moet je dan wel heel goed over nadenken. Wil je dat dan op zo’n manier doen dat ouders daar een klacht over kunnen indienen als dat niet gebeurt? Dat kinderen dat zelf kunnen? Er zitten haken en ogen aan als je dat wil doen”.*

Ook worden zorgen geuit over de consequenties als er geen plek is voor de kinderen samen. Zo wordt genoemd dat het kan leiden tot buiten regionale plaatsingen. Een respondent zegt hierover: *“Als kinderen hun netwerk hier hebben ... in hoeverre is het dan wenselijk om ze wel samen, maar aan de andere kant van het land te plaatsen? In plaats van dat je ze hier kan houden en zo dicht mogelijk bij elkaar en het netwerk kan plaatsen, zonder dat ze daadwerkelijk samen geplaatst worden”.*

Verder vraagt een respondent zich af wat er gebeurt als er geen plek is voor de kinderen samen, of zij dan thuis moeten blijven waar ze mishandeld worden?

Opvallend is dat er vanuit de pleegouders veelal kritische geluiden komen, een pleegouder zegt hierover: *“Ja weetje, ik vind het leuk verzonnen. En ik kan ook in Den Haag gaan zitten en zeggen: samenplaatsen. Maar waar vind je dus gezinnen bij?”.* Een andere pleegouder geeft aan dat het wetsvoorstel *“nogal wat veronderstelt”*, en dat het belangrijker is om eerst de vraag te stellen of het in het belang is van de kinderen om samen geplaatst te worden.

Kortom, de respondenten lijken overwegend positief te staan tegenover het idee van samen plaatsen van kinderen en vinden dat dat het uitgangspunt moet zijn. Echter zijn er ook vragen over de haalbaarheid en de uitvoerbaarheid van (mogelijke) wettelijke verankering van het recht van broers en zussen om samen geplaatst te worden. Hierbij is het belangrijk dat de voorwaarden er zijn, dat duidelijk is wie verantwoordelijk is voor genoeg plekken, en wat er gebeurt als er niet genoeg plekken zijn.

Faciliteren van contact tussen broers en zussen na gescheiden plaatsing

Tijdens de interviews zijn de respondenten vragen gesteld over het faciliteren van contact na een gescheiden plaatsing. Ten eerste werd gevraagd of er contact wordt gefaciliteerd na een gescheiden

plaatsing, en ten tweede of zich hier (praktische) belemmeringen in voordoen. Hieruit kwam naar voren dat contact over het algemeen wel gefaciliteerd en gestimuleerd wordt en dat dit belangrijk wordt gevonden. Zo worden er 'brusjes'-dagen (i.e., broertjes en zusjes dagen) of familiedagen georganiseerd. Wel wordt aangegeven dat het faciliteren en stimuleren van contact tussen broers en zussen door tijdsgebrek vaak te weinig gebeurt. Hieronder wordt een overzicht gegeven van belemmeringen en mogelijke oplossingen.

Mogelijke belemmeringen:

- Bij het faciliteren van contact moet ook rekening gehouden worden met contra-indicaties (e.g., conflicten tussen de kinderen, seksueel misbruik onderling)
- De kinderen willen geen contact
- Afstand tussen de pleeggezinnen/gezinshuizen
- Tijdsgebrek van pleeg- en gezinshuisouders
- Tijdsgebrek van hulpverleners

Wat zou helpen bij het faciliteren van contact:

- Meer tijd en ondersteuning door de hulpverlening voor de pleeg- en gezinshuisouders
- Duidelijkheid over bij wie de verantwoordelijkheid ligt voor het contact (pleegouders, biologische ouders, of hulpverleners)
- Familie en netwerk van de kinderen zouden een (belangrijke) rol kunnen spelen in het regelen en behouden van contact
- Meer begeleiding en ondersteuning bij vaststellen van de omgangsregeling door pleegzorgorganisatie (zeker in het geval van meerdere broers en zussen)

DEEL 4 DISCUSSIE, CONCLUSIES, EN AANBEVELINGEN

In paragraaf 4.1 worden de onderzoeksvragen beantwoord. Vervolgens worden in paragraaf 4.2 een aantal kanttekeningen bij de bevindingen van huidig onderzoek besproken en worden enkele suggesties voor vervolgonderzoek gegeven. Verder worden de conclusies van huidig onderzoek in paragraaf 4.3 weergegeven. Tot slot worden in paragraaf 4.4 aanbevelingen gegeven voor beleid en praktijk.

4.1 Beantwoording onderzoeksvragen

Het doel van het huidige onderzoek was om meer zicht te krijgen op het percentage broers en zussen dat jaarlijks gescheiden in gezinsgerichte opvang wordt geplaatst na een gezamenlijke uithuisplaatsing en wat de redenen hiervoor zijn. Hieronder wordt antwoord gegeven op de vijf deelvragen die in dit onderzoek centraal stonden.

1. *Hoeveel broers en zussen werden in de periode 2015-2020 gezamenlijk (gelijktijdig) uithuisgeplaatst in gezinsgerichte opvang en hoeveel zijn hiervan gescheiden geplaatst?*

In de periode 2015-2020 zijn bij de deelnemende instellingen 1.717 broers en zussen gezamenlijk uithuisgeplaatst, afkomstig uit 726 gezinnen. Het aantal kinderen dat gescheiden werd geplaatst is 480 (28%, 95% BI[26%, 30%]), afkomstig uit 166 gezinnen. Hiervan werd het overgrote deel alleen geplaatst (zonder broer of zus). Kinderen werden vaker gescheiden geplaatst bij spoedplaatsingen (45%, 95% BI[41%, 49%]), dan bij reguliere plaatsingen (15%, 95% BI[13%, 18%]). Gescheiden plaatsingen kwamen ook vaker voor bij bestandsplaatsingen (40%, 95% BI[35%, 45%]), dan bij netwerkplaatsingen (14%, 95% BI[12%, 17%]), en vaker bij pleegzorgplaatsingen (29%, 95% BI[27%, 32%]), dan bij gezinshuisplaatsingen (15%, 95% BI[10%, 20%]). Daarnaast geldt dat hoe meer kinderen betrokken zijn bij een gezamenlijke uithuisplaatsing, hoe vaker ze gescheiden worden geplaatst. Bij plaatsingen waar twee kinderen bij betrokken zijn wordt relatief het minst gescheiden geplaatst (13%, 95% BI[11%, 15%]), bij plaatsingen met drie kinderen is er een grote toename van gescheiden plaatsingen (43%, 95% BI[39%, 48%]), en bij plaatsingen waarbij vier of meer kinderen betrokken zijn wordt het grootste deel gescheiden geplaatst (77%, 95% BI[70%, 82%]).

Het percentage gescheiden plaatsingen dat in huidig dossieronderzoek gevonden is, valt lager uit dan in eerder onderzoek gevonden is. Zo kwam uit een onderzoek van het NJi naar voren dat naar schatting 50% van de broers en zussen gescheiden worden geplaatst (Van den Berg & Ligtermoet, 2015). Verschillen tussen de bevindingen van dit onderzoek en het huidige onderzoek kunnen worden verklaard door verschillen in de gehanteerde methoden van onderzoek. Bij het onderzoek van het NJi is gebruik gemaakt van een kwalitatieve onderzoeksmethode waarbij 24 professionals uit

de praktijk via een vragenlijst werd gevraagd om een schatting te geven van het aantal gescheiden plaatsingen. Hierbij schatte het grootste deel van de respondenten het aantal gescheiden plaatsingen op 50%. Deze bevinding is vergelijkbaar met wat in huidig onderzoek is voortgekomen uit de interviews waarbij het aantal gescheiden plaatsingen ook door de meeste respondenten op 50% geschat werd. Uit huidig onderzoek kwam overigens ook naar voren dat respondenten het moeilijk vinden om een schatting te geven van het aantal gescheiden plaatsingen. Kwalitatief onderzoek leent zich dan ook niet goed voor het komen tot een betrouwbare schatting van het aantal gescheiden plaatsingen. De bevinding dat respondenten het aantal gescheiden plaatsingen overschatten kan mogelijk worden verklaard doordat casussen waarbij een gescheiden plaatsing nodig is meer indruk maken, bijvoorbeeld vanwege de geconstateerde moeilijkheden om gezamenlijk te plaatsen.

Uit een ander recent uitgevoerd dossieronderzoek naar interventies ter voorkoming van pleegzorg-*breakdown* kwam een percentage van 35% gescheiden plaatsingen naar voren (Konijn et al., 2021). Dit percentage verschilt niet zoveel van het percentage dat in het huidige onderzoek is gevonden (nl. 28%). Een mogelijke verklaring voor het verschil in gevonden percentages gescheiden plaatsingen is dat het onderzoek van Konijn et al. (2021) uitgevoerd is bij twee jeugdhulporganisaties in de regio Amsterdam, en het huidige onderzoek bij jeugdhulporganisaties verspreid door heel Nederland. Uit huidig onderzoek kwam naar voren dat de percentages gescheiden plaatsingen in Randstedelijke gebieden over het algemeen hoger liggen dan bij gebieden buiten de Randstad. Ook is de selectie van de plaatsingen anders uitgevoerd. In het huidige onderzoek is gekeken naar plaatsingen die op hetzelfde moment plaatsvonden. Bij het onderzoek van Konijn et al. (2021) is hier geen rekening mee gehouden en zijn ook plaatsingen geïnccludeerd die niet op hetzelfde moment plaatsvonden. Uit eerder onderzoek kwam naar voren dat de kans groter is om samen geplaatst te worden als de plaatsing van de broers en zussen binnen een kort tijdsbestek (e.g., dezelfde dag) plaatsvindt (Hegar, 2005; Meakings et al., 2017). Dit verklaart mogelijk het lagere percentage gescheiden plaatsingen gevonden in het huidige onderzoek.

2. Wat is het percentage broers en zussen dat vanwege gebrek aan plaatsingsmogelijkheden of door contra-indicaties gescheiden werd geplaatst?

De reden voor gescheiden plaatsing wordt bij geen van de deelnemende instellingen systematisch vastgelegd. Zo bleek bij ongeveer de helft van de gescheiden plaatsingen de reden hiervoor niet te zijn vastgelegd in de dossiers ($n = 233$). Bij deze plaatsingen was helemaal geen informatie beschikbaar in de dossiers over eventuele redenen die ten grondslag lagen aan het gescheiden plaatsen van broers en/of zussen. Bij de dossiers waarbij wel melding werd gemaakt van de

(mogelijke) reden van gescheiden plaatsing bleek het ongeveer even vaak te gaan om praktische belemmeringen ($n = 124$) als om inhoudelijke redenen ($n = 113$).

Bij de praktische belemmeringen ging het altijd om het niet beschikbaar zijn van een plek voor alle kinderen samen. Verder werden de volgende zorgen om samen te plaatsen het vaakst genoemd: parentificatie, waarbij één van de kinderen de ouderrol op zich neemt (42%), conflicten tussen de kinderen onderling (16%), gedragsproblemen (9%), specialistische zorg nodig voor één of meerdere kinderen, maar niet voor alle kinderen (9%), een negatieve invloed van de kinderen op elkaar (7%), en (vermoeden van) seksueel misbruik tussen de kinderen onderling (3%). Het kwam echter weinig voor dat deze redenen expliciet werden benoemd als reden voor de gescheiden plaatsing, respectievelijk in 13%, 10%, 18%, 55%, 50%, en 0% van de gevallen. Overige genoemde redenen voor gescheiden plaatsing zijn: dat de kinderen geen hechte band hebben met elkaar, dat samenplaatsen zou leiden tot een te hoog risico op voortijdige beëindiging van de plaatsing (breakdown), dat sprake was van geheime uithuisplaatsing waarbij één van de kinderen dusdanig loyaal was aan de ouders dat er geen veiligheidsafspraken gemaakt konden worden, en dat ieder kind meer individuele aandacht kon krijgen als ze gescheiden geplaatst werden.

Bovengenoemde redenen zijn indicatief omdat de redenen voor gescheiden uithuisplaatsingen niet systematisch worden vastgelegd in de dossiers. Hierdoor is het niet mogelijk om een betrouwbare schatting te geven van de meest voorkomende praktische belemmeringen en contra-indicaties. Verder valt op dat parentificatie een veelgenoemde zorg is in de dossiers, maar deze wordt maar in een klein deel van de gevallen expliciet genoemd als reden voor gescheiden plaatsing. Hier kan niet gezegd worden of parentificatie daadwerkelijk de reden was voor gescheiden plaatsing of dat parentificatie relatief vaak voorkomt als zorg/aandachtspunt bij de plaatsing.

3. Met welke factoren moet bij het samenplaatsen van broers en zussen rekening gehouden worden? En welke factoren wegen zwaarder in het plaatsingsbeleid dan het samenplaatsen?

Door middel van interviews is getracht aanvullende informatie te verkrijgen over factoren waar rekening mee gehouden moet worden bij het samenplaatsen van broers en zussen. De meest genoemde factor is het tekort aan plekken in het algemeen en specifiek aan plekken voor meerdere kinderen. Andere veelgenoemde factoren zijn: een negatieve dynamiek tussen de kinderen onderling, het nodig hebben van specialistische zorg of behandeling door meerdere kinderen (maar niet alle kinderen), parentificatie, conflicten tussen de kinderen onderling, gedragsproblematiek waardoor er risico is op remming van- of bedreiging voor de ontwikkeling van de andere broers en zussen, en (een vermoeden van) seksueel misbruik tussen de kinderen onderling. Ook zijn er factoren

genoemd die gerelateerd zijn aan de pleeg- en gezinshuisouders, onder andere: de draagkracht van de pleeg- en gezinshuisouders in relatie tot de zwaarte van de opvoedvraag, en de (leeftijds)voorkeuren van de pleeg- en gezinshuisouders. Tot slot zijn een aantal factoren genoemd die zwaarder (kunnen) wegen in het plaatsingsbeleid dan het samenplaatsen, waaronder: de belangen van het individuele kind, het voorkomen van voortijdige beëindiging van de plaatsing, en plaatsing in het netwerk. De respondenten gaven aan dat voor elke factor geldt dat het gaat om een afweging die per situatie kan verschillen. Dat wil zeggen, dat een factor genoemd wordt betekent niet dat deze in elke situatie op dezelfde manier een rol speelt en tot dezelfde beslissing zal leiden met betrekking tot het wel of niet samenplaatsen.

De meeste factoren die genoemd worden komen overeen met de contra-indicaties voor het samenplaatsen zoals opgesteld in de Richtlijn Uithuisplaatsing (Bartelink et al., 2017). In de Richtlijn wordt echter geadviseerd om parentificatie niet te hanteren als contra-indicatie, terwijl deze wel regelmatig door de respondenten genoemd werd als factor waar rekening mee gehouden wordt bij het samenplaatsen van broers en zussen. De Richtlijn meldt dat er in de praktijk geen overeenstemming is met betrekking tot parentificatie, maar legt niet uit wat dit precies betekent. Uit de interviews van huidig onderzoek komt naar voren dat het overgrote deel van de respondenten vindt dat parentificatie over het algemeen geen reden is om gescheiden te plaatsen. Parentificatie kan wel een reden zijn om gescheiden te plaatsen indien de ontwikkeling van het kind in het geding komt. Verder komt een negatieve dynamiek tussen de kinderen als reden om gescheiden te plaatsen in huidig onderzoek in zowel het dossieronderzoek als de interviews naar voren, maar wordt deze niet genoemd in de Richtlijn Uithuisplaatsing. Hieronder valt bijvoorbeeld als de kinderen elkaar versterken in probleemgedrag wat aangeleerd is als copingsmechanisme in de thuissituatie (Rotschild & Pollack, 2013). Ook kan er sprake zijn van een inflexibele coalitie tussen de broers en zussen, waardoor het moeilijker wordt om de plaatsing te accepteren (Pinel-Jacquement et al., 2013).

Kortom, in de praktijk speelt een grote variëteit aan factoren een rol in de beslissing om kinderen al dan niet samen te plaatsen. Mogelijk is er een rol voor de Richtlijn om de praktijk handvaten te bieden door uitgebreidere beschrijving (en onderbouwing) van deze factoren, en door voorbeelden te geven van hoe deze factoren mee kunnen spelen. Concrete aanbevelingen voor de Richtlijn worden besproken in paragraaf 4.4.

4. Welke contra-indicaties worden gehanteerd voor het niet samenplaatsen van broers en zussen?

Tijdens de interviews zijn de contra-indicaties voor gescheiden plaatsing zoals opgesteld in de Richtlijn Uithuisplaatsing voorgelegd aan de respondenten. Met name (vermoedens van) seksueel

misbruik tussen de kinderen onderling, gedragsproblematiek van één van de kinderen, de behoefte aan specialistische zorg of behandeling, en conflicten tussen de kinderen onderling zijn factoren waarbij overwegend besloten wordt om gescheiden te plaatsen. In overeenstemming met de Richtlijn Uithuisplaatsing is gevonden dat parentificatie de enige reden is waarbij vaker werd aangegeven dat het over het algemeen niet een reden is om gescheiden te plaatsen, dan wel. Verder blijkt dat contra-indicaties minder vaak een reden voor gescheiden plaatsing zijn voor pleeg- en gezinsouders dan bij de andere respondentgroepen, met als uitzondering (een vermoeden van) seksueel misbruik tussen de kinderen onderling.

5. *In hoeverre is het mogelijk om het aantal gescheiden plaatsingen verder terug te dringen? Zo ja, wat is hiervoor nodig? Zo nee, waarom niet?*

Het overgrote deel van de respondenten gaf aan dat het mogelijk is om het aantal gescheiden plaatsingen verder terug te dringen. Uit de interviews zijn veel suggesties hiervoor naar voren gekomen die zijn onder te verdelen in (I) het verruimen van het aanbod en/of de capaciteit van pleeggezinnen en gezinshuizen, (II) het beter faciliteren en ondersteunen van pleeg- en gezinshuisouders, en (III) het wegnemen van financiële belemmeringen. De suggesties van de respondenten zijn opgenomen in de aanbevelingen voor beleid en praktijk in paragraaf 4.4.

Tot slot zijn na afronding van het onderzoek de bevindingen voorgelegd aan twee focusgroepen met als doel te achterhalen of de conclusies die zijn voortgekomen uit huidig onderzoek aansluiten bij de ervaringen en het beeld van professionals en pleegouders in de praktijk. De uitkomsten van deze focusgroepen worden weergegeven in Box 3.

Box 3 Focusgroepen
Opzet   Na afronding van het onderzoek hebben twee focusgroepen van in totaal acht deelnemers (o.a., pleegouders, coördinator pleegzorg, beleidsmedewerker) plaatsgevonden. In de focusgroepen werden de resultaten van de volgende drie deelonderzoeken gepresenteerd: (a) het aantal gescheiden plaatsingen en de reden voor gescheiden plaatsingen; (b) factoren die mee kunnen spelen in de beslissing om al dan niet samen te plaatsen; en (c) aanbevelingen voor het terugdringen van gescheiden plaatsingen. Per deelonderwerp werd gevraagd om een reactie. Vragen waren onder meer: “Wat is jullie reactie bij het gevonden percentage gescheiden plaatsingen?” en “Zijn er factoren die volgens jullie missen?”.
Resultaten   <i>Het aantal gescheiden plaatsingen en de gevonden redenen voor gescheiden plaatsing</i>

De deelnemers gaven aan vooraf geen verwachting te hebben over de hoogte van het percentage gescheiden plaatsingen. Wel werd opgemerkt dat het een percentage is met “mitsen en maren” en dat de interpretatie enige nuance gebiedt. Zo heeft het percentage alleen betrekking op gezamenlijke (gelijktijdige) uithuisplaatsingen en op gedwongen plaatsingen. Het geeft hiermee bijvoorbeeld geen inzicht in hoeverre kinderen die op een later moment uit huis worden geplaatst bij eerder uithuisgeplaatste broertjes of zusjes worden geplaatst. De deelnemers van de focusgroep gaven aan het belangrijk te vinden dat dit duidelijk in het rapport naar voren komt. Verder was er enige verbazing dat de reden voor gescheiden plaatsing niet systematisch geregistreerd wordt en is het belang van registratie benadrukt.

Factoren die mee kunnen spelen in de beslissing om al dan niet samen te plaatsen

De factoren die genoemd werden in de interviews kwamen de focusgroepen bekend voor. Deelnemers gaven aan dat de ruimte in huis inderdaad mee kan spelen. Hierbij werd ook aangegeven dat de eisen voor opvang redelijk streng (kunnen) zijn (e.g., in maximum aantal kinderen wat per gezin opgevangen kan worden; eis voor ieder kind eigen kamer) en dat hier misschien beter naar de individuele gevallen gekeken kan worden. Daarnaast werd aangegeven dat vaak niet eens gekeken wordt naar factoren maar gewoon of er überhaupt plek is voor de kinderen (al dan niet apart), vanwege het grote tekort aan geschikte opvangplekken.

Aanbevelingen voor het terugdringen van gescheiden plaatsingen.

De deelnemers kunnen zich vinden in de aanbevelingen voor het terugdringen van gescheiden plaatsingen. Er werd besproken dat er veel te halen valt bij het voorkomen van uitval van pleegouders. Hierbij werden een aantal zaken genoemd waar pleegouders het vaakst op uitvallen, o.a., financiële last, wisselingen van hulpverleners, niet serieus (genoeg) genomen worden door voogden/pleegzorgwerkers. Aanvullingen op de aanbevelingen werden ook gegeven. Zo werd bijvoorbeeld aangegeven dat bij ontlasting van de pleeggezinnen er ook de optie moet zijn voor een gespecialiseerde oppas en dat er bij lange termijn perspectiefplaatsingen bij de ontlasting van de ouders geen onderscheid gemaakt moet worden tussen eigen kinderen en pleegkinderen. Daarnaast zijn ook twee nieuwe aanbevelingen benoemd. Ten eerste werd gesproken over de mogelijkheid van ‘pleegzorg light’, waarbij er pleeggezinnen zijn die er enkel zijn ter ondersteuning van de bestaande pleeggezinnen, bij voorkeur in de buurt. De ‘pleegzorg light’ zou eventueel een opmaat kunnen zijn naar pleegouderschap later. Ten tweede heeft een deelnemer aangegeven dat het zou helpen als er een overkoepelend systeem is (e.g., een landelijke organisatie) waar nagedacht wordt over- en overzicht is van de tekorten in de pleegzorg met betrekking tot

plaatsingsmogelijkheden voor meerdere kinderen tegelijk. Op basis daarvan zou er een actieplan gemaakt kunnen worden met een concrete doelstelling en verantwoordelijkheid.

4.2 Kanttekeningen en aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Bij interpretatie van de bevindingen van zowel het dossieronderzoek als de interviews is het belangrijk om een aantal kanttekeningen te plaatsen. Bij het dossieronderzoek is naar één plaatsing(smoment) per kind gekeken. Hierdoor valt niet te zeggen of kinderen bij een doorplaatsing later nog gescheiden of juist samen zijn geplaatst. Zeker in het geval van spoedplaatsingen kan dit belangrijk zijn. Voor vervolgonderzoek kan het interessant zijn om onderscheid te maken tussen (I) kinderen die altijd van elkaar gescheiden zijn geplaatst, (II) kinderen die altijd samen zijn geplaatst, (III) kinderen die eerst samen zijn geplaatst, en toen apart zijn doorgeplaatst, en (IV) kinderen die eerst apart zijn geplaatst, en later samen zijn doorgeplaatst. Ook zijn alleen gezamenlijke (gelijktijdige) uithuisplaatsingen van broers en zussen geïnccludeerd, waarbij het criterium gehanteerd werd dat de uithuisplaatsing op dezelfde dag voor alle kinderen werd aangevraagd en de uiteindelijke plaatsing maximaal 3 maanden uit elkaar. Hierdoor is geen inzicht in de mate waarin broers en zussen gescheiden worden geplaatst indien er een langere tijd zit tussen de uithuisplaatsingen.

Verder werd bij de registratie van de plaatsingen niet bijgehouden of het ging om een uithuisplaatsing of een doorplaatsing, en was de datum van de uithuisplaatsing niet altijd terug te vinden in de dossiers. Hierdoor kan het zijn dat het gevonden percentage deels betrekking heeft op gescheiden plaatsingen na een doorplaatsing. Helaas zijn er geen cijfers bekend over het aantal door- en overplaatsingen van pleegkinderen (Pleegzorg, 2017). Doordat in huidig onderzoek alleen de eerste plaatsing van het kind is meegenomen, is het aantal doorplaatsingen waarschijnlijk beperkt (i.e., eerste plaatsing binnen de onderzoeksperiode). Bovendien is het ook bij doorplaatsingen van belang om te weten wat de redenen zijn om de kinderen niet langer bij elkaar te plaatsen. Dit kan namelijk nog steeds (deels) worden veroorzaakt door praktische belemmeringen. Voor vervolgonderzoek wordt geadviseerd onderscheid te maken tussen uithuisplaatsingen en doorplaatsingen.

Verder laten de resultaten van het dossieronderzoek zien dat in 2020 minder gezamenlijke uithuisplaatsingen hebben plaatsgevonden en dat er minder gescheiden is geplaatst bij de deelnemende instellingen, ten opzichte van de andere jaren. Een mogelijke verklaring hiervoor is het begin van de COVID-19 pandemie in maart 2020. Tijdens de uitvoer van het huidige onderzoek was onduidelijk of de pandemie ook invloed heeft gehad op het aantal uithuisplaatsingen in het

algemeen, en op gezamenlijke uithuisplaatsingen specifiek. Het percentage gescheiden plaatsingen over de periode 2015-2019 (29%) is echter niet veel hoger dan het gevonden gemiddelde percentage over de periode 2015-2020 (28%). Zodoende lijkt de invloed van de COVID-19 pandemie op het aantal gescheiden plaatsingen beperkt.

Daarnaast kan op basis van huidig onderzoek niet gezegd worden of er verschillen zitten in de prevalentie en de redenen voor gescheiden plaatsingen tussen verschillende etnische groepen. Vanuit privacyoverwegingen in combinatie met de gevoeligheid van de verzamelde informatie zijn zo min mogelijk identificerende persoonsgegevens van de gezinnen en kinderen verzameld (i.e., alleen leeftijd en geslacht). Uit de interviews zijn geen signalen naar voren gekomen dat etniciteit een rol kan spelen in de beslissing om kinderen wel of niet samen te plaatsen. Het is echter wel mogelijk dat bepaalde redenen om gescheiden te plaatsen vaker voorkomen bij bepaalde etnische groepen. Ook is het mogelijk dat de redenen om gescheiden te plaatsen verschillend zijn bij verschillende etnische groepen. Zo laat onderzoek zien dat parentificatie niet voor elk kind maladaptief is en dat bij gezinnen met een niet-Westerse achtergrond parentificatie zelfs gerelateerd is aan positieve uitkomsten zoals een verbeterde ouder-kind relatie (Khafi et al., 2014) en een kleinere kans op het gebruiken van drugs (Shin & Hecht, 2013). Voor vervolgonderzoek naar de redenen voor gescheiden plaatsing kan het interessant zijn om de etniciteit of culturele achtergrond van de kinderen mee te nemen.

Bij de interviews is bij het vragen naar factoren waar rekening mee gehouden moet worden en de mogelijkheden voor het terugdringen van gescheiden plaatsingen geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende soorten plaatsingen (spoed versus regulier; netwerk versus bestand; pleeggezin versus gezinshuis). Voor vervolgonderzoek kan het nuttig zijn om hier onderscheid in te maken en te kijken of deze factoren verschillen over de verschillende soorten plaatsingen. Tot slot is in huidig onderzoek het perspectief van de kinderen niet meegenomen. Voor vervolgonderzoek kan het interessant zijn om mee te nemen hoe kinderen gescheiden plaatsingen ervaren en in hoeverre ze begrip hebben voor de genoemde contra-indicaties.

Kortom, door de manier waarop de plaatsingen momenteel geregistreerd zijn en het kader van huidig onderzoek moeten een aantal kanttekeningen geplaatst worden bij de bevindingen van huidig onderzoek. Voor vervolgonderzoek is het in eerste instantie noodzakelijk dat bepaalde informatie omtrent de plaatsingen beter geregistreerd wordt. Box 4 geeft een overzicht van de aanbevelingen voor registratie van de plaatsingen en vervolgonderzoek.

4.3 Conclusies

Gescheiden plaatsing van broers en zussen lijkt minder vaak voor te komen dan eerder werd geschat. Gescheiden plaatsen is niet altijd onwenselijk, want er kunnen inhoudelijke redenen voor zijn, zoals conflicten of seksueel misbruik tussen de kinderen. Opvallend is dat uit de dossiers veelal niet de reden voor het gescheiden plaatsen kan worden afgeleid. Op basis van de dossiers waarin wel iets te vinden is over de (mogelijke) redenen van gescheiden plaatsing lijkt het erop dat in ongeveer de helft van de gevallen sprake is van praktische belemmeringen (i.e., geen plek beschikbaar voor meerdere kinderen) en in de andere helft van de gevallen van contra-indicaties. Uit de interviews lijkt een beeld naar voren te komen dat broers en zussen vooral gescheiden worden geplaatst door de beperkte plaatsingsmogelijkheden. Hierdoor kan niet goed worden gematcht tussen pleeggezinnen en/of gezinshuizen en de kinderen, en zijn er weinig plekken voor meerdere kinderen tegelijk. De bevindingen met betrekking tot de redenen voor gescheiden plaatsingen zoals gevonden in het dossieronderzoek en de factoren uit de interviews komen deels overeen met Richtlijn Uithuisplaatsing (Bartelink et al., 2017). De informatie omtrent de (mogelijke) redenen voor gescheiden plaatsing die door de Richtlijn wordt verschaft is echter zeer beperkt. De verwachting is dat de praktijk zou kunnen profiteren van uitgebreidere onderbouwing, informatie, en voorbeelden van de contra-indicaties voor samenplaatsen.

Oplossingen gericht op het terugdringen van gescheiden plaatsingen zitten voornamelijk in (I) het vergroten van het aanbod van pleeggezinnen en gezinshuizen die meerdere kinderen kunnen opvangen, (II) het beter faciliteren en ondersteunen van pleeggezinnen en gezinshuizen, en (III) het wegnemen van financiële belemmeringen voor pleeggezinnen en gezinshuizen. Verder lijkt wettelijke verankering te passen in de visie van het “samenplaatsen tenzij” en het wordt het in de basis als goed gezien dat kinderen het recht krijgen om samen geplaatst te worden. Er zijn echter ook vragen over de haalbaarheid en de uitvoerbaarheid van (mogelijke) wettelijke verankering van het recht van broers en zussen om samen geplaatst te worden. Hierbij is het belangrijk dat wordt voldaan aan de voorwaarden voor samen plaatsen (e.g., genoeg plekken, duidelijke richtlijnen), dat duidelijk is wie verantwoordelijk is voor genoeg plekken, en wat er gebeurt als er niet genoeg plekken zijn.

4.4 Aanbevelingen voor beleid en praktijk

In deze paragraaf worden aanbevelingen gegeven voor beleid en praktijk gericht op (I) het verbeteren van de registratie van plaatsingen, (II) aanpassingen en aanvullingen in de Richtlijn Uithuisplaatsing, en (III) het terugdringen van gescheiden plaatsingen. Box 4 geeft een overzicht van alle aanbevelingen.

Aanbevelingen ten behoeve van de registratie van plaatsingen

Voor toekomstige monitoring van het aantal gescheiden plaatsingen van broers en zussen en de redenen daarvoor is het cruciaal dat instellingen bepaalde informatie registreren en vervolgens centraal aanleveren bij het CBS zodat de informatie centraal beschikbaar is. Als het bij een (uithuis)plaatsing om meerdere kinderen gaat wordt geadviseerd om te registreren of de kinderen samen geplaatst zijn of niet. Indien de kinderen gescheiden zijn geplaatst, dan moeten ook de redenen worden geregistreerd. Dit is niet alleen belangrijk om zicht te krijgen op het aantal gescheiden plaatsingen dat terug te dringen is, maar ook voor de kinderen die gescheiden zijn geplaatst⁵. Verder wordt geadviseerd om te registreren wie (half)broers en zussen zijn door middel van het koppelen van individuele kinderen via een gemeenschappelijk ID-nummer. Ook is het van belang dat geregistreerd wordt of de plaatsing gaat om een doorplaatsing of een uithuisplaatsing. Tot slot is het van belang dat naast de startdatum van de plaatsing ook de datum van de uithuisplaatsing van het kind geregistreerd wordt.

Aanbevelingen voor de Richtlijn Uithuisplaatsing

Uit huidig onderzoek komt een grote variëteit aan factoren naar voren waar rekening mee gehouden wordt bij de beslissing om kinderen al dan niet samen te plaatsen. Een deel van deze factoren wordt ook genoemd in de Richtlijn Uithuisplaatsing, maar een deel ook niet. Verder staat in de huidige Richtlijn weinig (tot geen) aanvullende informatie of literatuur over in welke gevallen kinderen beter wel of niet samen geplaatst kunnen worden. Bij de mogelijke reden 'één of meer kinderen heeft specialistische zorg nodig' wordt bijvoorbeeld niet aangegeven om wat voor specialistische zorg dit kan gaan en waarom het in dat geval beter is om kinderen gescheiden te plaatsen. Hier kan een uitgebreidere onderbouwing mogelijk uitkomst bieden.

Dat geldt ook voor de andere mogelijke redenen. Dit kan vooral belangrijk zijn als het gaat over parentificatie, waarover uit zowel de Richtlijn als huidig onderzoek geen consensus naar voren komt. Een recent onderzoek laat zien dat de negatieve effecten van parentificatie afhangen van de kwaliteit van de relatie tussen de broers en zussen (Borchet et al., 2020). Een betere kwaliteit van de relatie kan mogelijk de negatieve effecten van parentificatie verminderen. Indien parentificatie een rol speelt bij de kinderen, lijkt het dus van belang te zijn om te achterhalen hoe de kwaliteit van de relatie tussen de broers en zussen. Ook kwam uit de interviews naar voren dat bij parentificatie goed gekeken moet worden in hoeverre het de ontwikkeling van het kind in de weg staat, en of het eventueel begeleid kan worden (door pleegouders en/of hulpverleners). De verwachting is dat de

⁵ Bij zowel de interviews als de focusgroepen is genoemd dat het belangrijk is voor kinderen om te weten (en te begrijpen) waarom ze gescheiden zijn geplaatst. Dit zou kunnen helpen bij het accepteren van de gescheiden plaatsing.

praktijk hier meer handvaten bij kan gebruiken en er zo meer helderheid verschaft kan worden met betrekking tot contra-indicaties voor het samenplaatsen.

Verder kwam uit het huidige onderzoek naar voren dat een negatieve dynamiek tussen de kinderen meegewogen kan worden in de beslissing om kinderen al dan niet samen te plaatsen. Deze (mogelijke) reden staat momenteel niet in de Richtlijn Uithuisplaatsing. Tot slot laat zowel huidig onderzoek als eerder onderzoek (Abrahamse et al., 2019) zien dat pleeggezinnen die meerdere broers en zussen opvangen gebaat zijn bij extra steun en begeleiding. Mogelijk is hier een rol voor de Richtlijn Uithuisplaatsing of Richtlijn Pleegzorg om dit uit te lichten en de praktijk handvaten te geven over waar op gelet moet worden en hoe die (extra) steun en begeleiding er uit kan zien.

Aanbevelingen voor het terugdringen van gescheiden plaatsingen

Op basis van het huidige onderzoek is niet met zekerheid te zeggen hoeveel gescheiden plaatsingen komen door (enkel) praktische redenen, en bij hoeveel plaatsingen het niet of minder wenselijke was om de broers en zussen samen te plaatsen. Geschat wordt dat ongeveer de helft van gescheiden plaatsingen komt door praktische redenen. Op basis daarvan zou het streefpercentage voor gescheiden plaatsingen mogelijk terug te dringen zijn tot ongeveer 13-15%.

Uit de interviews en de literatuur komen een aantal suggesties naar voren om gescheiden plaatsingen terug te dringen. Stipt op één staat het uitbreiden van de capaciteit/het aanbod aan pleeggezinnen en gezinshuizen waar opvang van meerdere kinderen tegelijk mogelijk is. Hierbij is voorkomen van uitval bestaande pleeggezinnen cruciaal. Pleeggezinnen vallen onder meer uit door problemen met het zorgsysteem (e.g., niet serieus genomen worden, wisselingen van hulpverleners), en de impact op hun gezin (Abrahamse et al., 2019). Het is daarom belangrijk om pleeggezinnen en gezinshuizen beter te faciliteren en ondersteunen. Ook komt het regelmatig voor dat de pleeggezinnen zelf bijkomende kosten voor de kinderen moeten betalen. De respondenten gaven aan dat het wegnemen van financiële belemmeringen bij pleeggezinnen en gezinshuizen belangrijk is. Tot slot komt uit zowel het dossieronderzoek als de interviews naar voren dat er vaker gescheiden geplaatst wordt bij bestandsplaatsingen. Mogelijk valt met uitgebreider netwerkonderzoek (i.e., buiten directe familie) vaker te regelen dat kinderen in het netwerk geplaatst kunnen worden, wat de kans vergroot dat ze samen opgevangen zullen worden.

Box 4 Aanbevelingen voor beleid en praktijk

Aanbevelingen ten behoeve van de registratie van plaatsingen

- Registreer of de kinderen samen of gescheiden zijn geplaatst;
- Indien sprake is van een gescheiden plaatsing: registreer de reden(en);
- Registreer wie (half/stief)broers en zussen zijn door middel van het koppelen van individuele kinderen via een gemeenschappelijk ID-nummer (i.e., GezinsID);
- Registreer naast de startdatum van de plaatsing, ook de datum van de uithuisplaatsing (e.g., datum van de uitspraak door de kinderrechtter);
- Registreer of het gaat om een uithuisplaatsing of een doorplaatsing.

Aanbevelingen ten behoeve van de Richtlijn Uithuisplaatsing

- Uitbreiding en onderbouwing (incl. voorbeelden) van de redenen voor gescheiden plaatsing;
- 'Een negatieve dynamiek tussen de kinderen' toevoegen als mogelijke reden voor gescheiden plaatsing;
- De praktijk meer handvaten geven met betrekking tot hoe extra ondersteuning er uit kan zien voor pleeggezinnen gezinshuizen die meerdere broers en zussen opvangen.

Aanbevelingen voor het terugdringen van gescheiden plaatsingen

Uitbreiding van de plaatsingsmogelijkheden:

- Wervingscampagne gericht op (potentiële) pleegouders voor bewustwording van het probleem van gescheiden plaatsing van broers en zussen;
- Het bespreekbaar maken van een plaatsing met meerdere kinderen met (potentiële) pleegouders;
- (Potentiële) pleegouders informeren over het belang en de positieve aspecten van samenplaatsen, zoals het verkleinen van het risico op *breakdown* (Konijn et al., 2021), en dat kinderen met elkaar kunnen spelen en elkaar steunen waardoor niet alles op de schouders van de pleegouders hoeft te vallen;
- Uitbreiding/verbreding van het netwerkonderzoek;
- Voorkomen van uitval van bestaande pleeggezinnen.

Beter faciliteren en ondersteunen van pleeggezinnen en gezinshuizen

- Meer hulp in te zetten in pleeggezinnen die broers en zussen opvangen (e.g., intensieve gezinsbegeleiding, huishoudelijke hulp, oppas aan huis);

- Pleeggezinnen te ontlasten door bijv. inzet van schaduwgezinnen, zorgboerderijen en logeerhuizen;
- Bewaken van de continuïteit van hulpverleners die betrokken zijn bij het pleeggezin. Indien dit niet mogelijk is, dan moet er bij voorkeur een zogenaamde ‘warme overdracht’ plaatsvinden, oftewel, een overdracht waarbij er een kennismaking is waarbij zowel de oude als de nieuwe hulpverlener aanwezig zijn.

Wegnemen van financiële belemmeringen

- Een hogere vergoeding voor kosten die gemaakt worden (e.g., aanschaf basisgarderobe voor kinderen, kosten kinder- en/of naschoolse opvang);
- Pleegouderschap een (deels) betaalde baan maken;
- Een vast inkomen voor gezinshuizen, ongeacht hoeveel kinderen er op dat moment worden opgevangen. Dan hoeft niet elke lege plek direct opgevuld te worden en is er ruimte voor soms (voor kortere tijd) meerdere lege plekken. Hierdoor ontstaat er ruimte voor de opvang van meerdere kinderen;
- Een vergoeding voor uit- of opbouw van huizen om ruimte te maken voor meer kinderen.

Aanbevelingen ten behoeve van vervolgonderzoek naar gescheiden plaatsingen

Zodra de registratie op orde is, zou vervolgonderzoek zich kunnen richten op:

- Het verschil in gescheiden plaatsingen tussen doorplaatsingen en uithuisplaatsingen;
- Indien kinderen (in eerste instantie) gescheiden zijn geplaatst omwille van praktische redenen, kijken of deze op een later moment nog samengeplaatst zijn;
- Verschillen in gescheiden plaatsingen en de redenen daarvoor bij verschillende etnische groepen/culturele achtergronden;
- Verschillen tussen soorten plaatsingen (e.g., spoed versus regulier; netwerk versus bestand; pleeggezin versus gezinshuis) in factoren waar rekening mee gehouden moet worden bij de beslissing om al dan niet samen te plaatsen;
- Het perspectief van het kind op hoe gescheiden plaatsingen worden ervaren en in hoeverre er begrip is voor de genoemde contra-indicaties.

Literatuur

- Abrahamse, S., Gardeniers, M., & Werner, C. (2019). *Waarom stoppen pleegouders? Onderzoek naar omstandigheden, begeleiding en hoe pleegouders behouden kunnen worden*.
<https://www.nji.nl/system/files/2021-04/Waarom-stoppen-pleegouders-Onderzoeksrapport.pdf>
- Bahlmann, M. (2020). *Samenplaatsing van broers en zussen bij uithuisplaatsing: een gunst of kinderrecht*. Defence for Children: 2020.
- Bartelink, C., ten Berge, I., & van Vianen, R. (2017). *Richtlijn Uithuisplaatsing voor jeugdhulp en jeugdbescherming*. <https://richtlijnenjeugdhulp.nl/uithuisplaatsing/>
- Borchet, J., Lewandowska-Walter, A., Polomski, P., Peplńska, A., & Hooper, L. M. (2020). We are in this together: Retrospective parentification, sibling relationships, and self-esteem. *Journal of Child and Family Studies*, 29, 2982–2991. <https://doi.org.10.1007/s10826-020-01723-3>
- De Baat, M., Van den Bergh, P., & De Lange, M. (2015). *Richtlijn/onderbouwing Pleegzorg*.
https://richtlijnenjeugdhulp.nl/wp-content/uploads/2015/08/Richtlijn-Pleegzorg_Onderbouwing_Beveiligd.pdf
- Gezinshuis (2020). *Gezinshuizen* [Brochure]. <https://www.gezinshuis.com/wp-content/uploads/2020/07/gezinshuizen-brochure2020-gecomprimeerd.pdf>
- Hegar, R. L. (2005). Sibling placement in foster care and adoption: An overview of international research. *Children and Youth Services Review*, 27, 717–739.
<https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2004.12.018>
- Khafi, T. Y., Yates, T. M., & Luthar, S. S. (2014). Ethnic differences in the developmental significance of parentification. *Family Process*, 53(2), 267–287. <https://doi.org/10.1111/famp.12072>
- Kenter Jeugdhulp. (2019, februari). *Factsheet Gezinshuizen 2018*. <https://kenterjeugdhulp.nl/wp-content/uploads/2019/02/Factsheet-Gezinshuizen-2018-6.pdf>
- Kerstens, B. (2020, 14 juli). Meer gezinnen willen pleegkinderen opnemen, toch nog 1000 op wachtlijst. *Algemeen Dagblad*. <https://www.ad.nl/binnenland/meer-gezinnen-willen-pleegkinderen-opnemen-toch-nog-1000-op-wachtlijst~af184950/?referrer=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F>
- Kinderbescherming (2021, 11 oktober). *Hoe werken we samen in jeugdbescherming?*
<https://www.kinderbescherming.nl/samenwerken-in-de-keten/hoe-werken-we-samen/hoe-werken-we-samen-in-jeugdbescherming>

- Konijn, C., Admiraal, S., Baart, J., Rooij, F. van, Stams, G.J., Colonnaesi, C., Lindauer, R., Assink, M. (2019). Foster care placement instability: A meta-analytic review. *Children and Youth Services Review, 96*, 483–499. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2018.12.002>
- Konijn, C., Colonnaesi, C., Kroneman, L., Lindauer, R. L. J., & Stams, G. J. J. M. (2021). Prevention of instability in foster care: A case file review study. *Child Youth Care Forum*. <https://doi.org/10.1007/s10566-020-09584-z>
- Kothari, B. H., McBeath, B., Sorenson, P., Bank, L., Waid, J., Webb, S. J., & Steele, J. (2017). An intervention to improve sibling relationship quality among youth in foster care: Results of a randomized clinical trial. *Child Abuse & Neglect, 63*, 19–29. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2016.11.010>
- Linneberg, M., & Korsgaard, S. (2019). Coding qualitative data: a synthesis guiding the novice. *Qualitative Research Journal, 19*(3), 259–270. <https://doi.org/10.1108/QRJ-12-2018-0012>
- Meakings, S., Sebba, J., & Luke, N. (2017). What is known about the placement and outcomes of siblings in foster care? An international review of the literature. REES Centre, University of Oxford. https://www.standupforsiblings.co.uk/wp-content/uploads/2018/03/ReesCentreReview_SiblingsinFosterCare_Feb2017.pdf
- Nederlands Jeugdinstituut. (2014, December). *Selectie, voorbereiding en matching in de pleegzorg: wat werkt?* <https://www.nji.nl/sites/default/files/2021-05/Factsheet-Selectie%2C-voorbereiding-en-matching-in-pleegzorg-wat-werkt.pdf>
- Pinel-Jacquemin, S., Cheron, J., Favart, E., Dayan, C., & Scelles, R. (2013). Violence among siblings and joint placement: A review of the literature. *Early Child Development and Care, 183*(7), 963–980. <https://doi.org/10.1080/03004430.2012.699965>
- Pleegzorg (2017, juni). *Factsheet pleegzorg 2016*. https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2017/03/2016_FACTSHEET_PLEEGZORG_DEF.pdf
- Pleegzorg (2020, juli). *Factsheet pleegzorg 2019*. <https://pleegzorg.nl/wp-content/uploads/2020/07/Factsheet-pleegzorg-2019-def.pdf>
- Pleegzorg (2021a). *Vormen van pleegzorg*. <https://www.pleegzorg.nl/bibliotheek/1-wat-is-pleegzorg/34-vormen-van-pleegzorg>
- Pleegzorg (2021b, juni). *Factsheet pleegzorg 2020*. <https://www.jeugdzorgnederland.nl/wp-content/uploads/2021/06/Factsheet-pleegzorg-2020-DEF.pdf>

- Pleegzorg (2021c). *Stappen bij matching*. <https://www.pleegzorg.nl/bibliotheek/33-leven-als-pleeggezin/14-matching/168-stappen-bij-matching>
- R Core Team (2021). *R: A language and environment for statistical computing*. Vienna, Austria: R Foundations for Statistical Computing. <https://www.R-project.org/>
- Richardson, S. M., & Yates, T. M. (2014). Siblings in foster care: A relational path to resilience for emancipated foster youth. *Children and Youth Services Review, 47*, 378–388.
<https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2014.10.015>
- Richtlijnen Jeugdhulp (2020, 20 juni). *Interventies voor veiligheid en herstel: Kinderbeschermingsmaatregelen*.
<https://richtlijnenjeugdhulp.nl/kindermishandeling/interventies-voor-veiligheid-en-herstel/kinderbeschermingsmaatregelen/>
- Rock, S., Michelson, D., Thomson, S., & Day, C. (2015). Understanding foster placement instability for looked after children: A systematic review and narrative synthesis of quantitative and qualitative evidence. *British Journal of Social Work, 45*, 177–203.
<https://doi.org/10.1093/bjsw/bct084>
- Rotschild, K., & Pollack, D. (2013). Revisiting the presumption of jointly placing siblings in foster care. *Seattle Journal for Social Justice, 12*(2), 527–560.
- Sattler, K. M. P., Font, S. A., & Gershoff, E. T. (2018). Age-specific risk factors associated with placement instability among foster children. *Child Abuse & Neglect, 84*, 157–169.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.07.024>
- Shin, Y., & Hecht, M. L. (2013). Does parentification place Mexican-heritage youth at risk for substance use? Identifying the intervening nature of parent-child communication about alcohol. *Journal of Adolescence, 36*(1), 149–159.
<https://doi.org/10.1016/j.adolescence.2012.10.010>
- Van den Berg, G. & Ligtermoet, I. (2015). *Samen, tenzij – Broertjes en zusjes bij elkaar houden bij uithuisplaatsing. Overwegingen en aantallen*. NJI/SOS Kinderdorpen.
- Vereniging voor Nederlandse Gemeenten (2014). *Gezinshuizen* [Brochure].
https://vng.nl/sites/default/files/201407_brochure_gezinshuizen.pdf
- Vinnerljung, B., Sallnas, M., & Berlin, M. (2014). Placement *breakdowns* in long-term foster care – a regional Swedish study. *Child & Family Social Work, 22*(1), 15–25.
<https://doi.org/10.1111/cfs.12189>

WODC (2020). Startnotitie Gescheiden plaatsing van broers en zussen bij gezamenlijke uithuisplaatsing.

BIJLAGE A Leden begeleidingscommissie

Prof. dr. P. de Jonge, Rijksuniversiteit Groningen (voorzitter)

Mr. dr. G.C.A.M. Ruitenberg, Vrije Universiteit Amsterdam

Dr. A.T. Steenbakkens, De Haagse Hogeschool

W. Smit, Ministerie van Justitie en Veiligheid

M. Braam, Ministerie van Justitie en Veiligheid

J. Diehle, WODC

BIJLAGE B Scoringsformulier dossieronderzoek

(A) KENMERKEN GEZIN EN KIND			
	Beschrijving variabele	Variabele	Scoring
a1	Datum coderen	[a1.datum]	
a2	Codeur	[a2.codeur]	
a3	Organisatie	[a3.organisatie]	
a4	Case ID nummer (ID van het gezin)	[a4.caseID]	
a5	Kind ID nummer	[a5.kindID]	
a6	Leeftijd kind	[a6.leeftijd]	
a7	Geslacht kind	[a7.geslacht]	(1) Jongen (2) Meisje
a8	Jaar waarin de uithuisplaatsing plaatsvond	[a8.jaar]	
a9	Aantal kinderen dat bij de uithuisplaatsing is betrokken	[a9.aantalKind]	
a10	Type plaatsing	[a10.typePlaats]	(0) Reguliere plaatsing (1) Spoedplaatsing
a11	Soort plaatsing	[a11.soortPlaats]	(0) Pleeggezin (1) Gezinshuis (2) Onbekend (3) Overig
a12	Aard plaatsing (alleen in geval van pleeggezin)	[a12.aardPlaats]	(0) Netwerk (1) Bestand (2) Onbekend (3) N.v.t.
a13	Variant plaatsing (alleen in geval van pleeggezin)	[a13.VariantPlaats]	(0) Hulpverleningsvariant (1) Opvoedingsvariant (2) Voogdij (3) N.v.t. (4) Onbekend
a14	Zijn bij de gezamenlijke uithuisplaatsing alle kinderen bij elkaar geplaatst?	[a14.geschPlaats]	(0) Nee (<u>niet</u> gescheiden geplaatst) (1) Ja
(B) KENMERKEN GESCEIDEN PLAATSING			
	Beschrijving variabele	Variabele	Scoring
b1	Aantal brusjes in <u>zelfde</u> gezin/gezinshuis geplaatst	[b1.brusjes_zelfde]	
b2	Aantal brusjes in <u>ander</u> gezin/gezinshuis geplaatst	[b2.brusjes_ander]	
b3	Beschrijf de reden voor gescheiden plaatsing, zoals beschreven in het dossier	[b3.reden]	
b4	Is er expliciet een reden gegeven voor de gescheiden plaatsing?	[b4.expl_reden]	(0) Nee (1) Ja
b5	Reden voor gescheiden plaatsing. Indien praktische belemmeringen, vul vraag b6 in Indien contra-indicatie(s), vul vraag b7 in	[b5.reden_cat]	(0) Praktische belemmeringen (1) Contra-indicatie(s) (2) Niet gevonden/onbekend
b6a	Geef aan welke praktische belemmeringen	[b6a.prakt_belem]	(0) Geen pleeggezin/gezinshuis beschikbaar (1) Andere praktische belemmering

b6b	Indien andere praktische belemmeringen, beschrijf om welke belemmering het gaat	[b6b.and.prakt_belem]	
b6c	Indien gescheiden geplaatst ($n > 2$), verdeling kinderen	[b6c.verdeling]	(0) Leeftijd (1) Geslacht (2) Tweeling (3) Bij bekend gezin (4) Verschillende plekken in netwerk
b7a	Genoemde contra-indicatie: Eén of meerdere kinderen heeft/hebben specialistische zorg of behandeling nodig	[b7a.spec_zorg]	(0) Nee (1) Ja
b7b	Genoemde contra-indicatie: Eén van de kinderen heeft gedragsproblemen waardoor hij/zij een bedreiging vormt voor het welzijn of de ontwikkeling van zijn/haar broers en zussen	[b7b.gedr.probl]	(0) Nee (1) Ja
b7c	Genoemde contra-indicatie: Broer(s) en/of zus(sen) hebben veel conflicten	[b7c.conflict]	(0) Nee (1) Ja
b7d	Genoemde contra-indicatie: Er is (een vermoeden van) seksueel misbruik tussen de kinderen onderling	[b7d.seks_misb]	(0) Nee (1) Ja
b7e	Genoemde contra-indicatie: Er is sprake van parentificatie bij één van de kinderen	[b7e.par]	(0) Nee (1) Ja
b7f	Genoemde contra-indicatie: Negatieve dynamiek/invloed op elkaar	[b7f.neg]	(0) Nee (1) Ja
b7g	Indien er sprake is van een andere contra-indicatie dan hier bovengenoemd, hier beschrijven	[b7g.ander]	

BIJLAGE C Toestemmingsverklaring respondentent interviews

Gescheiden plaatsing van broers en zussen bij gezamenlijke uithuisplaatsing: aantallen en redenen

Beste deelnemer,

Ten eerste hartelijk dank dat je wilt deelnemen aan dit onderzoek! Voordat we starten met het interview willen we je graag op de hoogte stellen van de inhoud van het onderzoek waarvoor je geïnterviewd wordt. We vragen je daarom de tekst hieronder door te lezen en, mocht je hier vragen over hebben, deze aan de onderzoekers te stellen.

Achtergrond en doel van het onderzoek

Op dit moment is onduidelijk hoe vaak gescheiden plaatsingen bij gezamenlijke uithuisplaatsing van broers en zussen voorkomen en welke redenen hieraan ten grondslag liggen. Een eerste schatting laat zien dat van de broers en zussen die gezamenlijk uit huis worden geplaatst ongeveer de helft gescheiden wordt geplaatst. Het is onduidelijk in hoeverre dit hoge aantal gescheiden plaatsingen wordt veroorzaakt door een gebrek aan geschikte pleeggezinnen en gezinshuizen of door contra-indicaties voor samenplaatsen. Het doel van het huidige onderzoek is om tot een valide en betrouwbare schatting te komen van het percentage broers en zussen dat na gezamenlijke uithuisplaatsing gescheiden wordt geplaatst en om te achterhalen welke redenen hieraan ten grondslag liggen.

Gang van zaken tijdens het onderzoek

Tijdens dit onderzoek zullen we je onder meer vragen hoe de beslissing tot stand komt om kinderen al dan niet gezamenlijk te plaatsen en van welke factoren deze beslissing afhankelijk is. Daarnaast zullen we vragen hoe vaak je in het afgelopen jaar bent tegengekomen dat broertjes en zusjes gescheiden werden geplaatst bij gezamenlijke uithuisplaatsing en wat de redenen hiervoor waren. In verband met de maatregelen omtrent het Corona virus zullen de interviews digitaal plaatsvinden (via Zoom). Het interview duurt ongeveer 45 minuten.

Beloning voor deelname

Als beloning voor je deelname ontvang je een bol.com bon van 40 euro.

Vrijwilligheid

Uiteraard is deelname aan het onderzoek geheel vrijwillig. Als je gaandeweg het onderzoek besluit om te stoppen, dan kan dat op elk moment, zonder dat je daar een reden voor hoeft te geven en zonder dat dit gevolgen heeft. Je kunt binnen 7 dagen na deelname aan het onderzoek ons verzoeken om je onderzoeksgegevens te laten verwijderen.

Ongemak, risico's en verzekering

Zoals bij elk onderzoek van de Universiteit van Amsterdam geldt een standaard aansprakelijkheidsverzekering.

Uw privacy is gewaarborgd

Jouw persoonsgegevens blijven vertrouwelijk en worden niet gedeeld. Het interview zal, met jouw toestemming, worden opgenomen (audio) om deze vervolgens te kunnen transcriberen (uittypen) en analyseren binnen (uitsluitend) dit onderzoek. Het transcriberen en analyseren van de opname wordt gedaan door de onderzoekers die het interview afgenomen hebben. De audio-opnames worden vernietigd nadat de interviews zijn uitgetypt. Alle transcripten worden geanonimiseerd en zullen

naast informatie over je geslacht en leeftijd géén persoonsgegevens bevatten. Onderzoeksgegevens die worden gepubliceerd in wetenschappelijke tijdschriften zijn anoniem en zijn dus niet tot jou te herleiden.

Nadere inlichtingen

Mocht je vragen hebben over dit onderzoek, vooraf of achteraf, dan kun je deze altijd stellen aan de onderzoekers Claudia van der Put (c.e.vanderput@uva.nl) en Isidora Stolwijk (i.j.stolwijk@uva.nl). Eventuele formele klachten over dit onderzoek kun je melden bij Henny Bos, lid van de Facultaire Commissie Ethiek (FMG) van de Universiteit van Amsterdam (h.m.w.bos@uva.nl).

Met vriendelijke groet,

Claudia van der Put en Isidora Stolwijk

TOESTEMMINGSVERKLARING

Dit formulier hoort bij de schriftelijke informatie die je hebt ontvangen over het onderzoek waar je aan deelneemt. Met ondertekening van dit formulier verklaar je dat je de deelnemersinformatie hebt gelezen en begrepen. Verder geef je met de ondertekening te kennen dat je akkoord gaat met de gang van zaken zoals deze staat beschreven in de informatiebrochure.

Voor verdere informatie over het onderzoek, kunt je je wenden tot de verantwoordelijke onderzoeker: Claudia van der Put (c.e.vanderput@uva.nl). Voor eventuele klachten over dit onderzoek kun je je wenden tot Henny Bos, lid van de Commissie Ethiek (h.m.w.bos@uva.nl).

Aldus in tweevoud getekend

[DEELNEMER]

- *Ik ben 18 jaar of ouder.*
- *Ik heb de informatie gelezen en begrepen.*
- *Ik stem toe met deelname aan het onderzoek en gebruik van de daarmee verkregen gegevens.*
- *Ik behoud het recht om zonder opgaaft van reden deze instemming weer in te trekken.*
- *Ik behoud het recht op ieder door mij gewenst moment te stoppen met het onderzoek.*

.....
naam deelnemer

.....
handtekening deelnemer

.....
datum

[ONDERZOEKER]

- *Ik heb de deelnemer geïnformeerd over het onderzoek.*
- *Ik ben bereid nog opkomende vragen over het onderzoek naar vermogen te beantwoorden.*

Claudia van der Put
naam onderzoeker

Claudia van der Put
handtekening onderzoeker

8 februari 2021
datum

BIJLAGE D Voorbeeld interviewrichtlijn

Interviewrichtlijn WODC-onderzoek Gescheiden plaatsing broers en zussen bij gezamenlijke uithuisplaatsing (uitgevoerd door de Universiteit van Amsterdam)

Het doel van het interview is te achterhalen hoe vaak broers en zussen gescheiden worden geplaatst bij gezamenlijke uithuisplaatsing en wat hiervoor de redenen zijn. Hiertoe zullen verschillende professionals worden geïnterviewd, waaronder (a) verwijzers naar gezinsgerichte plaatsingen (jeugdbeschermers werkzaam bij gecertificeerde instellingen), (b) professionals die verantwoordelijk zijn voor de matching van pleegkinderen en pleeggezinnen (werkzaam bij de organisaties die pleegzorg/gezinshuizen aanbieden), (c) pleeg- en gezinshuisouders en (d) kinderrechters en professionals bij de Raad voor de Kinderbescherming.

De interviews worden gehouden via teams/zoom en duren naar verwachting 30 tot 45 minuten. De interviews bevatten de volgende onderdelen:

A. Introductie en toestemming

De deelnemers ontvangen voorafgaand aan het interview informatie over het doel en de procedure van het onderzoek. Tevens ontvangen zij een informed consent formulier, dat voorafgaand aan het interview moet worden ondertekend. Hierin wordt toestemming gevraagd voor het opnemen (audio) doormiddel van de 'record' functie in teams/zoom, en wordt aangegeven dat persoonlijke gegevens worden geanonimiseerd. Ook wordt hierin aangegeven dat onderzoeksdeelname vrijwillig is, en dat professionals op elk gewenst moment kunnen stoppen met deelname. De audio-opnamen van de interviews worden vernietigd nadat de interviews zijn getranscribeerd. De getranscribeerde interviews bevatten geen namen van de professionals. De namen van de professionals worden niet opgenomen in het rapport. Alle bestanden worden bewaard op de beveiligde server van de Universiteit van Amsterdam, op een locatie waar alleen de onderzoekers toegang tot hebben. Tevens worden de bestanden beveiligd met paswoorden.

B. Inhoudelijke vragen

1. Hoe komt de beslissing tot stand om kinderen al dan niet gezamenlijk te plaatsen?
 - a. In hoeverre is er hierbij een verschil tussen reguliere en spoedplaatsingen?
 - b. Welke partijen zijn bij deze besluitvorming betrokken?
 - c. Op welke manier ben jij betrokken bij de besluitvorming?
 - d. Welke bronnen worden geraadpleegd t.b.v. de besluitvorming?
 - e. Worden hierbij bepaalde vragenlijsten of instrumenten gebruikt?
 - f. Wordt de mening van de kinderen gevraagd (voor zover de leeftijd dit toelaat)? En zo ja, in hoeverre wordt de mening van de kinderen meegenomen bij de besluitvorming?
 - g. In hoeverre wordt de mening van de ouders geraadpleegd en meegewogen in de besluitvorming?
 - h. Op welke manier (en waarin) wordt het besluit over de plaatsing vastgelegd?
2. Van welke factoren is de beslissing om broertjes en zusjes al dan niet samen te plaatsen afhankelijk?
 - a. Welke factoren gerelateerd aan kinderen/ouders/pleeggezin?
 - b. Welke redenen zijn er om kinderen niet gezamenlijk te plaatsen (oftewel contra-indicaties voor gezamenlijke plaatsing)
 - c. Welke praktische belemmeringen komen voor?

3. Hoe vaak ben je in het afgelopen jaar in de praktijk tegengekomen dat broertjes en zusjes gescheiden worden geplaatst bij gezamenlijke uithuisplaatsing? (Kun je hiervan een schatting geven)?
 - a. Hoe hoog zou je het percentage gescheiden plaatsingen inschatten? (apart voor spoedplaatsingen en voor reguliere plaatsingen)
 - b. Wat zijn de meest voorkomende redenen hiervoor? (apart voor spoedplaatsingen en reguliere plaatsingen)
 - c. Welke praktische belemmeringen spelen hierbij een rol, zoals de beschikbaarheid van pleeggezinnen? En kun je aangeven hoe vaak die voorkomen (apart voor spoedplaatsingen en reguliere plaatsingen)?
In hoeverre wordt er in een later stadium alsnog geprobeerd om samen te plaatsen?
 - d. Welke contra-indicaties spelen een rol? En kun je aangeven hoe vaak die voorkomen?
 - e. Spelen de volgende contra-indicaties wel eens een rol om kinderen gezamenlijk te plaatsen? En hoe vaak? (apart uitvragen voor de verschillende contra-indicaties)
 - i. één of meerdere kinderen heeft/hebben specialistische zorg of behandeling nodig
 - ii. één van de kinderen heeft gedragsproblemen, waardoor hij/zij een bedreiging vormt voor het welzijn of de ontwikkeling van zijn broer(s) of zus(sen)
 - iii. broer(s) en/of zus(sen) hebben veel conflicten
 - iv. er is (een vermoeden) van seksueel misbruik tussen de kinderen onderling
 - v. er is sprake van parentificatie (één van de kinderen heeft een ouderrol op zich genomen)
 - f. Op welke wijze wordt contact tussen broertjes en zusjes bij gescheiden plaatsing gefaciliteerd? Doen zich hierbij belemmeringen voor, zo ja, welke?
4. Zijn er factoren die zwaarder wegen in het plaatsingsbeleid dan het samenplaatsen?
 - a. Voorbeelden van deze factoren zijn dat kinderen in een netwerkgezin geplaatst kunnen worden al is het dan apart van elkaar; of dat er eerst rekening gehouden wordt met de culturele achtergrond
 - b. Zo ja, welke?
5. In hoeverre denk je dat het mogelijk om het aantal gescheiden plaatsingen terug te dringen?
 - a. Waarom wel/niet?
 - b. Wat is hiervoor nodig?
6. Is er nog andere relevante informatie die je aan ons onderzoekers zou willen meegeven of heb je eventueel nog suggesties voor relevante literatuur over dit onderwerp?
7. Graag zouden we nog een aantal vragen stellen als achtergrondinformatie, om een beeld te kunnen geven van de respondenten die hebben meegedaan aan de interviews:
 - a. Wat is precies uw functie?
 - b. Hoeveel jaar ervaring heeft u in deze functie?
 - c. Wat is uw leeftijd

BIJLAGE E Aanvullende resultaten percentage gescheiden plaatsingen

Tabel E1 Aantallen gescheiden plaatsingen per soort plaatsing op kind- en gezinsniveau

	Kinderen	Gezinnen
	<i>n (%)</i>	<i>n (%)</i>
Alle plaatsingen		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	1.717	726
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	480 (28%)	166 (23%)
Spoedplaatsingen		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	729	298
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	328 (45%)	114 (38%)
Reguliere plaatsingen		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	988	428
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	152 (15%)	52 (12%)
Netwerkplaatsingen		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	659	282
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	93 (14%)	30 (11%)
Bestandsplaatsingen		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	437	187
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	174 (40%)	60 (32%)
Gezinshuisplaatsingen		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	211	94
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	31 (15%)	13 (14%)
Pleeggezinplaatsingen		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	1.492	631
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	436 (29%)	152 (24%)

Noot. Voor één instelling was alleen data beschikbaar van perspectief-biedende gezinshuizorg en voor één instelling was alleen data beschikbaar voor de periode 2019-2020.

Tabel E2 Aantallen plaatsingen met meerdere kinderen en percentage gescheiden plaatsingen per soort plaatsing op kind- en gezinsniveau

Spoed versus regulier	Totaal		Spoedplaatsingen		Reguliere plaatsingen		<i>F</i>
	Totaal aantal plaatsingen	Gescheiden plaatsingen	Totaal aantal plaatsingen	Gescheiden plaatsingen	Totaal aantal plaatsingen	Gescheiden plaatsingen	
		<i>n</i> (%)		<i>n</i> (%)		<i>n</i> (%)	
Kinderen	1.717	480 (28%)	729	328 (45%)	988	152 (15%)	204,10***
Gezinnen	726	166 (23%)	298	114 (38%)	428	52 (12%)	74,68***
Netwerk versus bestand	Totaal		Netwerkplaatsingen		Bestandsplaatsingen		<i>F</i>
	Totaal aantal plaatsingen	Gescheiden plaatsingen	Totaal aantal plaatsingen	Gescheiden plaatsingen	Totaal aantal plaatsingen	Gescheiden plaatsingen	
		<i>n</i> (%)		<i>n</i> (%)		<i>n</i> (%)	
Kinderen	1.096	267 (24%)	659	93 (14%)	437	174 (40%)	102,90***
Gezinnen	469	90 (19%)	282	30 (11%)	187	60 (32%)	35,75***
Gezinshuis versus pleeggezin	Totaal		Gezinshuisplaatsingen		Pleeggezinplaatsingen		<i>F</i>
	Totaal aantal plaatsingen	Gescheiden plaatsingen	Totaal aantal plaatsingen	Gescheiden plaatsingen	Totaal aantal plaatsingen	Gescheiden plaatsingen	
		<i>n</i> (%)		<i>n</i> (%)		<i>n</i> (%)	
Kinderen	1.703	467 (27%)	211	31 (15%)	1.492	436 (29%)	19,82***
Gezinnen	725	165 (23%)	94	13 (14%)	631	152 (24%)	4,92*

Noot. Voor één instelling was alleen data beschikbaar van perspectief-biedende gezinshuiszorg en voor één instelling was alleen data beschikbaar voor de periode 2019-2020.

* $p < .05$; *** $p < .001$

Tabel E3 Aantallen gescheiden plaatsingen per jaar op kind- en gezinsniveau

	Kinderen	Gezinnen
	<i>n</i> (%)	<i>n</i> (%)
Periode 2015		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	305	128
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	91 (30%)	29 (23%)
Periode 2016		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	291	123
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	79 (27%)	28 (23%)
Periode 2017		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	278	119
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	80 (29%)	28 (24%)
Periode 2018		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	289	117
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	100 (35%)	33 (28%)
Periode 2019		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	315	137
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	77 (24%)	28 (20%)
Periode 2020		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	239	107
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	53 (22%)	20 (19%)

Noot. Voor één instelling was alleen data beschikbaar van perspectief-biedende gezinshuiszorg en voor één instelling was alleen data beschikbaar voor de periode 2019-2020.

Tabel E4 Aantallen gescheiden plaatsingen per organisatie op kind- en gezinsniveau

	Kinderen	Gezinnen
	<i>n</i> (%)	<i>n</i> (%)
Organisatie A		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	169	74
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	29 (17%)	11 (15%)
Organisatie B		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	202	84
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	80 (40%)	26 (31%)
Organisatie C		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	212	92
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	51 (24%)	17 (18%)
Organisatie D		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	132	58
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	40 (30%)	14 (24%)
Organisatie E		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	117	50
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	21 (18%)	7 (14%)
Organisatie F		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	738	307
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	232 (31%)	83 (27%)
Organisatie G		
Aantal uithuisplaatsingen - meerdere kinderen	147	61
Aantal uithuisplaatsingen - gescheiden kinderen	27 (18%)	8 (13%)

Noot. Voor één instelling was alleen data beschikbaar van perspectief-biedende gezinshuiszorg en voor één instelling was alleen data beschikbaar voor de periode 2019-2020.

BIJLAGE F Aanvullende resultaten redenen voor gescheiden plaatsingen

Tabel F1 Overzicht redenen voor gescheiden plaatsing

Reden voor gescheiden plaatsing	Redenen vermeld in het dossier (ja)		Expliciet vermeld als reden voor gescheiden plaatsing (ja)*	
	Kinderen	Gezinnen	Kinderen	Gezinnen
	<i>n</i> (%)	<i>n</i> (%)	<i>n</i> (%)	<i>n</i> (%)
Praktische belemmering	124 (26%)	38 (23%)	81 (65%)	26 (68%)
Contra-indicatie	113 (23%)	48 (29%)	32 (26%)	13 (31%)
Onbekend	243 (51%)	86 (52%)	-	-
Totaal aantal gescheiden plaatsingen	480	166	-	-

* De percentages expliciet vermeld zijn relatief aan het aantal keer dat de reden is voorgekomen.

Tabel F2 Overzicht van de contra-indicaties voor gescheiden plaatsing

Contra-indicatie	Redenen vermeld in het dossier (ja)	Expliciet vermeld als reden voor gescheiden plaatsing (ja)*
	Kinderen	Kinderen
	<i>n</i> (%)	<i>n</i> (%)
Specialistische zorg	11 (9%)	6 (55%)
Gedragsproblemen	11 (9%)	2 (18%)
Conflicten	20 (16%)	2 (10%)
Seksueel misbruik	4 (3%)	0 (0%)
Parentificatie	53 (42%)	7 (13%)
Negatieve invloed	8 (7%)	4 (50%)
Overig	16 (13%)	11 (69%)
Totaal aantal gevonden contra- indicaties	123	-

Noot. Per kind kan sprake zijn van meerdere contra-indicaties.

* De percentages expliciet vermeld zijn relatief aan het aantal keer dat de reden is voorgekomen.